

Utarbeidet til

Statsbygg

Dokumenttype

Konsekvensutredning

Dato

2026-07-01

DETALJREGULERING FOR RIDDODUOTTARMUSEAT **KONSEKVENsutREDNING** **KULTURMILJØ**

RIDDODUOTTARMUSEAT

Revisjon **01**
Dato **2024-12-11; sist revidert 2026-07-01**
Utført av **Tor Nilssen og John Gunnar Minde**
Kontrollert av **Nilsen/Minde**
Godkjent av **Sennesvik**
Beskrivelse Konsekvensutredning av tema Kulturmiljø i forbindelse med forslag til detaljregulering for RiddoDuottarMuseat i Karasjok. Forslagsstiller for detaljreguleringen er Statsbygg.

Revisjonsoversikt:

Revisjonsnr.	Dato	Revisjonen gjelder
00	2024-12-11	Konsekvensutredning vedlagt planforslag til høring og offentlig ettersyn
01	2026-07-01	Revisjon etter innspill under høring og offentlig ettersyn, herunder innsigelse fra Riksantikvaren.

SAMMENDRAG

Om utredningen

Rambøll har utarbeidet konsekvensutredning for tema Kulturmiljø i forbindelse med detaljregulering for RiddoDuottarMuseat i Karasjok. Følgende alternativer er utredet i denne rapporten; Nullalternativet (dagens situasjon) og tre alternative utbyggingsalternativer for Statsbyggs prosjekt for nytt museumsbygg. Rapporten er organisert i to deltemaer: Museets uteområder og Museumsbygningen

Museets uteområder

Her er det flere registrerte kulturminner. Følgende er automatisk fredet:

1. Et sammenhengende system av fangstgroper for villrein fra samisk steinalder, datert til 2396-2043 fvt. (kalibrert)
2. Friluftsmuseum med samiske bygninger fra slutten av 1800-tallet. Bygningene er flyttet hit fra andre lokaliteter i regionen.

Videre er følgende ikke-fredede kulturminner registrert:

3. Et enkelt arran ved museumsbygget. Arranet ble høsten 2024 datert til etter 1950 og er ikke fredet.
4. Krigsminner sør og nordøst i planområdet. Disse er tidligere feilaktig registrert som automatisk fredede fangstgroper. Vernet av disse er nå fjernet.
5. NRK Sápmi (Sameradioen) er også vurdert som del av et samlet kulturmiljø, selv om den ligger utenfor planområdet.

Verdien av kulturmiljøet i museets uteområder er samlet vurdert til *stor +*.

Det er vurdert i alt 3 utbyggingsalternativer i tillegg til 0-alternativet for uteområdet. Oppstillingen nedenfor viser konsekvensvurderingene for kulturmiljøet:

Deltema	Alt. 0: Nåsituasjonen	Alt 1:	Alt 2:	Alt 3:
Uteområdene	Ubetydelig	Noe negativ	Mellom noe og betydelig negativ	Betydelig negativ

Museumsbygningen

Til denne er det knyttet både immaterielle og fysiske kulturverdier. De førstnevnte beror på at bygget er det første statlig finansierte samiske kulturbygg i Norge, som nå har vært en kultur- og møteplass for det samiske samfunnet i 53 år. I tillegg kommer verdier i byggets arkitektur og dets kunstneriske utsmykning. Et stort veggrelieff og messingarbeider i dørhåndtak og håndlister rundt søyle og i trapp ned til kjeller er de viktigste utsmykningene. Den kunstneriske utsmykningen ble utført av den samiske kunstneren Iver Jåks.

Kulturverdien av museumsbygningen er samlet vurdert til *meget stor*, mens påvirkningen for alle tre alternativer er vurdert til *sterkt forringet*. Dette siste beror på det faktum at bygningen i sin helhet forutsettes revet. Dette gir følgende konsekvens:

Deltema	Alt. 0: Nåsituasjonen	Alt. 1-3: Riving
Museumsbygget	Ubetydelig	Mellom stor og svært stor negativ

Fagkompetanse og metodikk

Reguleringsplanarbeidet for RDM Karasjok utføres av Rambøll/Henning Larsen arkitekter AS. Konsekvensutredningen for Kulturmiljø er utført av fagene Landskapsarkitektur og Arkitektur.

KU-ansvarlig og medarbeider vedrørende museets uteområder er senior landskapsarkitekt MNLA Tor Nilssen. Medarbeider vedrørende den eksisterende museumsbygningen er senior sivilarkitekt John Gunnar Minde. Det poengteres at KU-arbeidet har skjedd i et tett samarbeid mellom de nevnte fagpersonene.

Arbeidene er utført etter Miljødirektoratets fagmetodikk og maler (M-1941 Konsekvensutredning av klima og miljø).

Befaring av området og møter med museets direktør og ansatte ble gjennomført i dagene 24. og 25. juni 2024.

Figur 1 Museet og uteområdene. Kilde: RDM

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	BESKRIVELSE AV PROSJEKTET OG ALTERNATIVER	7
1.1	Bakgrunn for reguleringsplanen	7
1.2	Planlagte tiltak i planområdet	7
1.3	Utredningsalternativer	8
1.3.1	Nullalternativet	8
1.3.2	Alternativ 1	8
1.3.3	Alternativ 2	8
1.3.4	Alternativ 3	9
1.3.5	Formål med reguleringsplanen – videre prosess	9
1.4	Områdebeskrivelse og kort historikk	10
1.5	Influensområdet	13
1.5.1	Planområdet	13
1.5.2	Influensområdet	13
1.6	Avgrensning mot andre fagtema	14
1.6.1	Landskapsbilde	14
1.6.2	Naturmangfold	14
1.6.3	Samisk kultur og næringsliv	14
1.6.4	Byggeskikk og estetikk	14
1.6.5	By- og tettstedsutvikling	14
2.	KUNNSKAPSGRUNNLAGET	15
2.1	Krav i plan- eller utredningsprogram	15
2.2	Bruk av eksisterende kunnskap	15
2.2.1	Askeladden	15
2.2.2	SEFRAK	15
2.2.3	Nye undersøkelser	15
2.2.4	Resultater fra feltbefaring	15
2.2.5	Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget	15
2.2.6	Delområder og alternativer	16
2.3	Beskrivelse av kulturmiljøene	16
3.	VERDI	17
3.1	Kulturverdier knyttet til planforslagets uteområder	17
3.1.1	Registrerte kulturminner i planområdet	17
3.1.2	Fangstgroper for villrein (kulturminne 1)	17
3.1.3	Friluftsmuseum med samiske bygg fra 1800-tallet (kulturminne 2)	20
3.1.4	Arran (kulturminne 3)	24
3.1.5	Krigsminne (kulturminne 4)	25
3.1.6	NRK Sápmi (kulturminne 5)	26
3.1.7	Verdivurdering av planforslagets uteområder	27
3.1.8	Samspill mellom kulturminnene og museumslandskapet.	29
3.2	Kulturverdier knyttet til museumsbygget	30
3.2.1	Beskrivelse av museumsbygget	30
3.2.2	Verdivurdering av museumsbygget	33

4.	PÅVIRKNING	34
4.1	Planforslagets påvirkning på uteområdet	34
4.1.1	Beskrivelse av tiltaket	34
4.1.2	Tiltakets midlertidige påvirkning på uteområder	35
4.1.3	Tiltakets varige påvirkninger på uteområder	35
4.2	Planforslagets påvirkning på museumsbygget	44
4.2.1	Avbøtende tiltak vedr. museumsbyggets kulturmiljø.	44
5.	KONSEKVENNS	45
5.1	Innledning	45
5.2	Planforslagets konsekvens for uteområdet	45
5.3	Planforslagets konsekvens for museumsbygget	47
5.3.1	Innledning	47
5.3.2	Sammenstilling av konsekvenser for museets uteområde.	48
5.3.3	Usikkerhet ved utredningen	48
5.3.4	Indirekte virkninger	49
5.3.5	Avbøtende tiltak – museets uteområder	49
5.3.6	Tiltak for å forbedre	50
5.3.7	Forslag til planbestemmelser	50
6.	OPPSUMMERING	51
7.	KILDER	52

1. BESKRIVELSE AV PROSJEKTET OG ALTERNATIVER

1.1 Bakgrunn for reguleringsplanen

Dagens museumsbygg har for dårlig inneklima, og den tekniske standarden er utdatert. Det er også for små og uhensiktsmessige arealer i forhold til behovet. Ute trengs det oppgraderte arealer for bl.a. biladkomst, parkering og veger/traseer for gående og syklende. Reguleringsprosessen for et nytt museumsbygg må derfor utrede og dokumentere de kulturverdiene som ligger i dagens anlegg - både for dagens museumsbygning og utearealene. Det vises til nærmere redegjørelser for tiltakets bakgrunn i planbeskrivelsen som følger reguleringsplanforslaget.

1.2 Planlagte tiltak i planområdet

Følgende tiltak er planlagt:

- Rive eksisterende bygninger i Mari Boine geaidnu 17: dagens museumsbygg og lager. Oppføre følgende bygninger:
 - nytt museumsbygg
 - nettstasjon, bygg/container for reservekraftforsyning m.m.
- Friluftsmuseum skal kunne utvides inn i museumsskogen. Eksisterende museumsobjekter skal også kunne flyttes internt på området.
- Det må sikres mulig nedlegging av høyspent luftlinje og tilkobling av kraftkabel til museet fra mast i øst.
- Det planlegges for flere besøkende, foreløpig beregnet til 25.000 pr år, samt utvidede åpningstider og helårsdrift. Framtidig utvidelsespotensial er beregnet å kunne bidra med ytterligere 2 300 besøkende, slik at totalt antall besøkende kan komme opp i 27 300 årlig besøkende.
- Større parkeringsplass for besøkende planlegges lagt nord for Mari Boine geaidnu og øst for adkomstveg til NRK. Den skal dekke behovet til 3-4 busser, personbiler, bobiler og HC- og MC-parkering. Opparbeidelsen skal forholde seg til grunnbehov (lavsesong) med høy grad av opparbeidelse, samt tilleggsparkering for høysesong med lavere grad av opparbeiding. De totalt 85 besøksparkeringsplassene som er planlagt forventes også å kunne dekke parkeringsbehovet for eventuell framtidig utvidelse. Rundt museumsbygget skal det tilrettelegges for ansattparkering for bil (inkl. HC- plasser), MC og sykkel, parkering for driftskjøretøy («firmabiler»), renovasjon, varelevering med lastebil, utrykningskjøretøyer o.l.). Det skal også tilrettelegges for besøksparkering for HC-bil og besøkende på sykkel.
- Uteoppholdsarealer med bl.a. bålpass, uteserveringsområde og utsiktspunkt.
- Mari Boine geaidnu skal oppgraderes, inkl. gjennomgående fortau og kryssløsning med E6. Anleggene skal dimensjoneres og bygges for semitrailer.
- Enkel tursti/snarveg ned til sentrum/Fitnodatgeaidnu, med forbindelse til fortau langs Mari Boine geaidnu. Turstien er planlagt for inntil 2 meters bredde.
- Vann-, avløps- og overvannsnett, herunder evt. nedgravd fordrøyningstank for overvann ved behov og VA-ledninger til sentrum - delvis i samme trasé som turvegen.
- Bergvarmeanlegg med energibrønner til forsyning av museumsbygget.

Figur 2: Ortofoto som viser reguleringsplanens avgrensning.

1.3 Utredningsalternativer

1.3.1 Nullalternativet

Nullalternativet er dagens museumsbygg og området omkring dette. Grunnlaget for dagens arealbruk i området er hjemlet i reguleringsplan fra 1984 (se figur 5). Det foreligger ingen nyere ikke realiserte arealplaner som påvirker nullalternativet i planområdet. Bruttoareal dagens museumsbygning: 1900 m²

For alternativene 1-3 vises det også til figur 2 som viser en sammenstilt oversikt over forskjellene på alternativene.

1.3.2 Alternativ 1

- Ny museumsbygning med opptil 12 meters høyde og 5 500 m² BTA (4000 m² over terreng). Minste avstand fra bygninger til sikringssone langs fangstgropbeltet: 20 m. Bestemmelsesområde for oppføring av bygninger (# 1) 5 275 m².
- Utbyggingsreserve på 1 640 m² BTA som påbygg i 2. etasje og et mindre tilbygg som kan benyttes til kultur- og administrasjonsformål, herunder utvidelse av museet
- Eksisterende museumsbygg rives
- Minimumsparkering for ansatte og HC nær museumsbygningen
- Ny besøksparkering med opptil 85 plasser ved NRK • videreutvikling av friluftsmuseet med nye utstillingsobjekter og driftsbygninger

1.3.3 Alternativ 2

- Ny museumsbygning med opptil 16 meters høyde og 5 500 m² BTA (4 000 m² over terreng). Minste avstand fra bygninger til sikringssone langs fangstgropbeltet: 20 m. Bestemmelsesområde for oppføring av bygninger (#1): 5 275 m²
- Utbyggingsreserve på 4 430 m² BTA som påbygg i 2., 3. og 4. etasje og et mindre tilbygg som kan benyttes til kultur- og administrasjonsformål, herunder utvidelse av museet og/eller kultursal med scenetårn
- Eksisterende museumsbygg rives
- Minimumsparkering for ansatte og HC nær museumsbygningen
- Ny besøksparkering med opptil 85 plasser ved NRK
- Videreutvikling av friluftsmuseet med nye utstillingsobjekter og driftsbygninger

1.3.4 Alternativ 3

- Ny museumsbygning med opptil 16 meters høyde og 5 500 BTA (4000 m² over terreng). Minste avstand fra bygninger til sikringssone langs fangstgropbeltet: 12 m. Bestemmelsesområde for oppføring av bygninger (#1) 6 660 m².
- Utbyggingsreserve på 5 710 m² som påbygg i 2., 3. og 4. etasje og et større tilbygg som kan benyttes til kultur- og administrasjonsformål, herunder utvidelse av museet og/eller kultursal med scenetårn
- Eksisterende museumsbygg rives
- Minimumsparkering for ansatte og HC nær museumsbygningen
- Ny besøksparkering med opptil 85 plasser ved NRK
- Videreutvikling av friluftsmuseet med nye utstillingsobjekter og driftsbygninger

1.3.5 Formål med reguleringsplanen – videre prosess

Planforslaget skal gi de nødvendige rammer for en **konkurranse om totalentreprise med løsningsforslag** for et nytt museumsbygg til erstatning for dagens bygning.

Dette betyr at reguleringsplanen skal være detaljert vedr. infrastruktur som adkomstveger for gående og kjørende, samt parkering for busser og personbiler (inkl. HC). Reguleringsplanen skal også sikre at viktige og verdifulle landskapskvaliteter og kulturmiljøer blir best mulig ivarettatt. En skal også sikre at tomteområdet for nytt museumsbygg med tilhørende nødvendig intern infrastruktur gis en størrelse og avgrensning med et tilstrekkelig spillerom for å kunne utvikle et godt prosjekt.

1256402 RDM Karasjok – Oversikt over utredningsalternativene				
dato: 07.05.2026				
Beskrivelse	Nullalternativet	Utredningsalternativ 1	Utredningsalternativ 2	Utredningsalternativ 3
	• dagens situasjon på stedet	<ul style="list-style-type: none"> ny museumsbygning med opptil 12 meters høyde over terreng og større avstand til kulturmiljøet i nord utbyggingsreserve som påbygg i 2. etasje og et mindre tilbygg som kan benyttes til kultur- og administrasjonsformål, herunder utvidelse av museet eksisterende museumsbygg rives minimumsparkering for ansatte og HC nær museumsbygningen ny besøksparkering med opptil 85 plasser ved NRK videreutvikling av friluftsmuseet med nye utstillingsobjekter 	<ul style="list-style-type: none"> ny museumsbygning med opptil 16 meters høyde over terreng og større avstand til kulturmiljøet i nord utbyggingsreserve som påbygg i 2., 3. og 4. etasje og et større tilbygg som kan benyttes til kultur- og administrasjonsformål, herunder utvidelse av museet og/eller kultursal med scenetårn eksisterende museumsbygg rives minimumsparkering for ansatte og HC nær museumsbygningen ny besøksparkering med opptil 85 plasser ved NRK videreutvikling av friluftsmuseet med nye utstillingsobjekter 	<ul style="list-style-type: none"> ny museumsbygning med opptil 16 meters høyde over terreng og nærmere kulturmiljøet i nord utbyggingsreserve som påbygg i 2., 3. og 4. etasje og et større tilbygg som kan benyttes til kultur- og administrasjonsformål, herunder utvidelse av museet og/eller kultursal med scenetårn eksisterende museumsbygg rives minimumsparkering for ansatte og HC nær museumsbygningen ny besøksparkering med opptil 85 plasser ved NRK videreutvikling av friluftsmuseet med nye utstillingsobjekter
Felt KBA1				
Bestemmelsesområde #1 [kvm]	n.a.	5 275	5 275	6 660
Byggeområde for oppløring av bygninger				
Bruttoareal totalt [kvm BTA]	1 900	7 140	9 930	11 210
Bruttoareal for museumsbygninger	1 900	5 500*	5 500*	5 500*
* herav 1 500 kvm BTA under terreng	0	1 640	4 430	5 710
Bruttoareal for utbyggingsreserve				
Bebygd areal totalt [kvm BYA]	1 630	3 800	3 500	4 500
Bebygd areal for museumsbygninger	1 090	3 400	3 100	2 500
Bebygd areal for utbyggingsreserve	0	240	240	1 040
Bebygd areal for parkeringsplasser	540	160	160	160
Byggegrenser				
Minste byggeavstand for bygninger fra sikringssone etter kulturminneloven (langs fangstgropbeltet) (H730, 1) (f. bestemmelsesområde #1) [meter]	38	20	20	12
Minsteavstand mellom bygninger og fangstgropbeltet [meter]	43	25	25	25
Minste byggeavstand for bygninger fra formålsgrensen til felt KBA2 i nord mot friluftsutstillingen (inkl. H730, 2-H730, 3) (f. bestemmelsesområde #1) [meter]	15	16	16	8
Minste avstand mellom bygninger og automatisk fredet kulturminne i friluftsutstillingen [meter]	27	26,7	26,7	18,7
Byggehøyder				
Maks høyde kote [NN2000]	159,8	167,5	171,5	171,5
Maks høyde over terreng	4,5-6	12	16 (tiltår scenetårn etter Riksteatrets krav)	16 (tiltår scenetårn etter Riksteatrets krav)
Fakutnyttelse				
Takbebyggelse [kvm]	0	300	300	300
Areal for høy takutforming [kvm]	0	700	700 (kan alternativet brukes til BTA eller scenetårn)	700 (kan alternativet brukes til BTA eller scenetårn)
Parkering				
Bilparkering [plasser]	30	7 (minsteparkering)	7 (minsteparkering)	7 (minsteparkering)
Sykkelparkering [plasser]	0	10 (under tak)	10 (under tak)	10 (under tak)
Felt KBA2				
Bebygd areal totalt [kvm BYA]	355	3 000	3 000	3 000
Bebygd areal for eksisterende utstillingsobjekter	355	355	355	355
Bebygd areal for nye utstillingsobjekter	0	645	645	645
Bebygd areal for parkering	0	2 000	2 000	2 000
Byggegrenser				
Minste byggeavstand for bygninger fra fangstgropbeltet [meter]	0,6	25	25	25
Byggehøyder				
Maks høyde over terreng [meter]	4,5	6 (unntatt nye utstillingsobjekter)	6 (unntatt nye utstillingsobjekter)	6 (unntatt nye utstillingsobjekter)
Parkering				
Bilparkering [plasser]	0	85	85	85
Bussparkering [plasser]	0	3	3	3
Sykkelparkering [plasser]	0	0	0	0

Figur 3: Oversikt over utredningsalternativer. Kilde: Statsbygg

1.4 Områdebeskrivelse og kort historikk

Museumsområdet ligger på en flat furumo ca. 155 meter over havet. Furumoen er en del av landskapsregion 43; Finnmarksvidda. Sør for denne furumoen ligger Karasjok sentrum på elvesletta ved Karasjokka. Tettstedet ligger ca. 15 meter lavere i terrenget enn museumssletta og tilhører landskapsregion 41; Dalbygdene i Finnmark. Mellom disse flatene ligger en bratt skråning/skrent med helning ca. 1:2 med trevegetasjon som i all hovedsak består av furu. Denne markante skrenten definerer skillet mellom de to ovennevnte landskapsregioner. Planområdets kvartærgeologi består av breelvavsetninger fra siste istid (jfr. figur 3), og områdets ubebygde områder (naturmark) består av skog av middels bonitet. Furu er dominerende treslag. Skogområdet på platået hvor museet ligger er AR5-kartlagt som dyrkbar jord av middels kvalitet (jfr. figur 4).

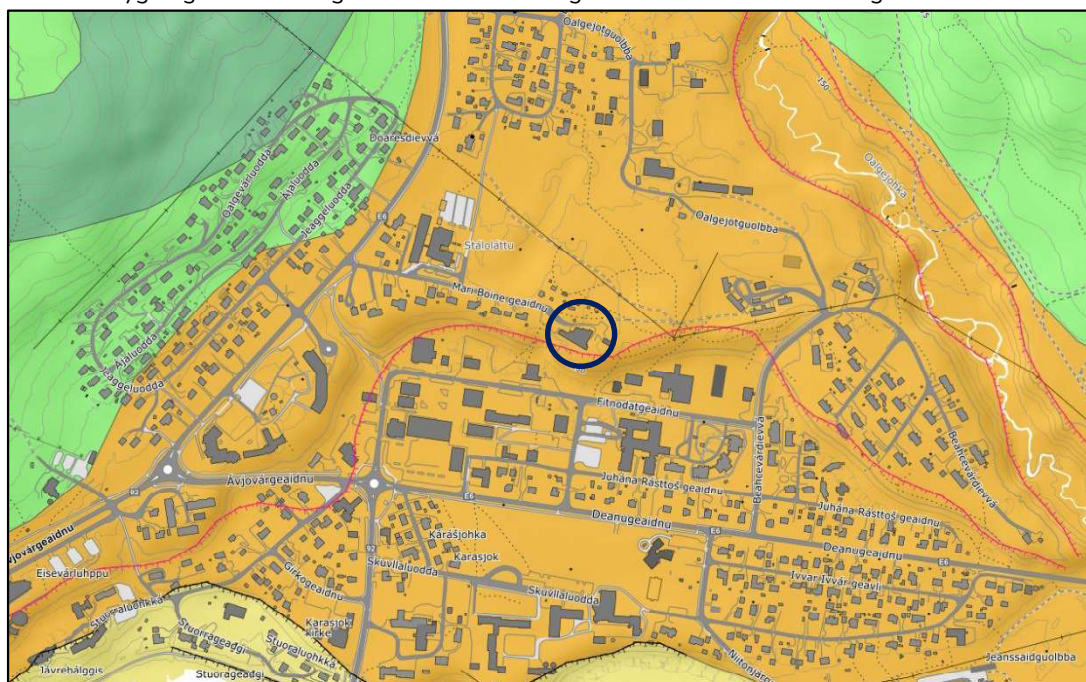
Foruten museumsbygningen består planområdet av adkomstveg, parkeringsplasser og nødvendige kjørearealer. Nord for bygget ligger et friluftsmuseum. Dette består av samiske bolighus og andre bygg fra 1800- og 1900-tallet som er flyttet hit fra andre steder i regionen. Arbeidet med etableringen av museet begynte i 1939. De første bygningene til friluftsmuseet ble reist på museumstomt på slutten av 1950-tallet. I et ortofoto over området fra 1958 (figur 7) er våningshuset på elvesamegården fra Jávrebainjárga (Valjoktunet) kommet på plass, mens planområdet ellers består av naturmark med spredt furuskog.

Friluftsmuseet har i tiden som er gått siden etableringen fått et preg av gammel grasvoll/kulturmark, noe som gir en god ramme omkring denne delen av RDM Karasjok.

Området har ellers et nett av stier i naturmarka. I dette skogsbeltet ligger også områdets viktigste kulturminne; et fangstanlegg for villrein fra samisk jernalder (jfr. figur 11 side 19).

Nord for og delvis gjennom fangstanlegget går en høyspentlinje i luftspenn gjennom planområdet fra sørøst mot nordvest.

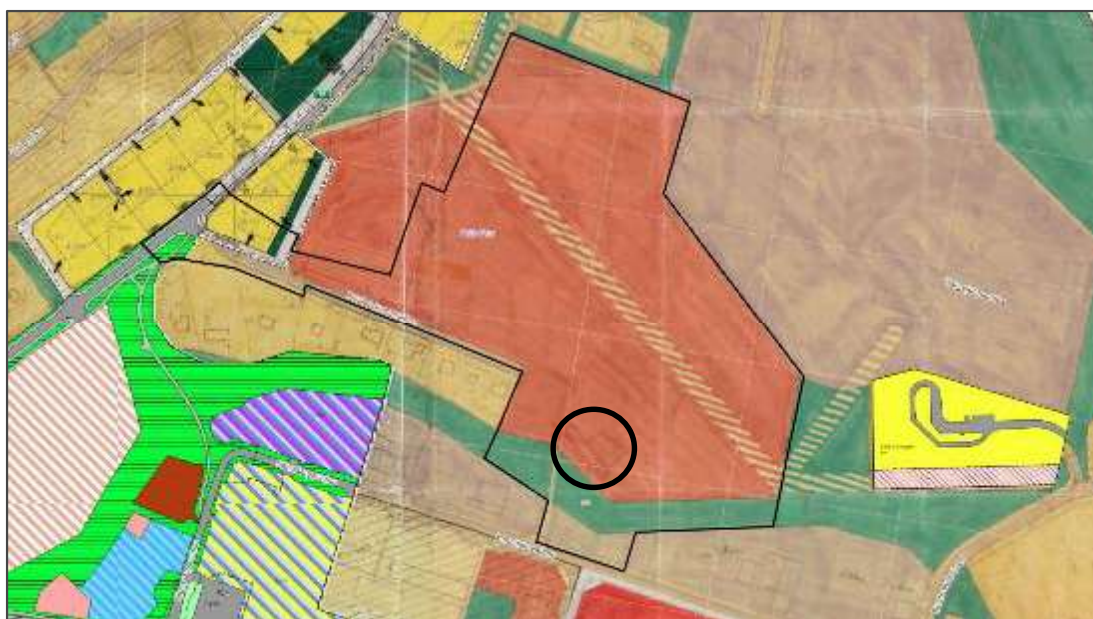
Museumsbygningen stod ferdig i 1972. Dette året regnes som muséets etableringsår.

Figur 4: Kvartærgeologisk kart som viser at planområdet og Karasjok sentrum ligger på breelvavsetninger fra siste istid (brun farge). Områdene omkring Karasjok består i hovedsak av ulike morenetyper (grønn farge). Ringen viser dagens museumsbygning. Kilde: NGU.

Figur 5: Kart som viser arealressurser (AR5) og dyrkbar jord. Grønn farge er skog av middels bonitet, og brunskravert markerer dyrkbar jord. Kilde: miljødirektoratet.no

Figur 6: Utsnitt av dagens reguleringsplankart (1984). Rødoransje farge viser området som er regulert for NRK Finnmark og Samisk museum Karasjok. Ringen viser hvor dagens museumsbygg ligger.

Figur 7: Ortofoto av planområdet med dagens museumsbygg midt på bildet. Bygget i den blå ringen er våningshuset fra Valjoktunet, som ble flyttet hit allerede i 1958 (jfr. figur 6 nedenfor).

Figur 8: Ortofoto fra 1958 av samme område som figur 2 ovenfor. Den blå ringen øverst viser det første huset som ble flyttet hit til det planlagte friluftsmuséet. (jfr. figur 2). Ellers er museumsområdet ennå jomfruelig naturmark med spredt trevegetasjon. Området hvor dagens museumsbygg (1972) ligger er markert med blå oval.

1.5 Influensområdet

1.5.1 Planområdet

Planområdet er på ca. på 70 daa. For konsekvensutredningen av temaet kulturmiljø vil planområdet og influensområdet være nokså sammenfallende. Temaet omfatter de registrerte kulturminner innenfor museumsområdet, samt friluftsmuséet med tilflyttede vernede bygninger, og kulturverdiene som er knyttet til dagens museumsbygning. Med unntak av dagens museumsbygning, som en kan se silhuetten av fra områder i Karasjok sentrum, vil temaet kulturmiljø i hovedsak influere på nærområdet, dvs. de sentrale delene av planområdet, og spesielt området omkring museumsbygningen.

1.5.2 Influensområdet

Foruten for planområdet vurderes den nye og langt mer ruvende bygningsmassens mellomvirkning/fjernvirkning å påvirke områder i Karasjok sentrum.

Figur 9: Silhuetten av dagens museumsbygning sett fra parkeringsplass i Karasjok sentrum

Figur 10: Dronefoto av museumsbygningen og de mest sentrale uteområdene. Kilde: RDM

1.6 Avgrensning mot andre fagtema

I dette prosjektet er det kun temaet kulturmiljø som blir utredet etter Miljødirektoratets håndbok M-1941 (Konsekvensutredning av klima og miljø).

Det blir imidlertid utarbeidet flere fagutredninger - herunder naturmangfold og hverdagsnatur, mobilitet, trafikk, støy, naturfare og klimaavtrykk. Disse følger som vedlegg til planbeskrivelsen.

Videre blir følgende temaer behandlet i planbeskrivelsen:

- Barn og unges interesser
- Stedets karakter, stedsutvikling, estetikk og landskap
- Folkehelse og kriminalitetsforebygging
- Landbruk/naturressurser (jord og skog)
- Samiske interesser
- Veg og teknisk infrastruktur
- Universell tilgjengelighet
- Utbyggingsavtale/gjennomføring

Av de ovennevnte vurderes følgende fagtemaer som de viktigste for temaet kulturmiljø:

- Estetikk og stedsutvikling
- Landskapsbilde
- Naturmangfold
- Samiske interesser (kultur- og næringsliv)
- Universell tilgjengelighet

1.6.1 Landskapsbilde

Landskapsbilde og kulturmiljø er sterkt knyttet til hverandre fordi planområdets kulturminner og kulturmiljø også er viktige elementer for stedets landskapsbilde. Dagens museumsbygg er et viktig landskapselement. Det samme gjelder de fredede fangstanleggene i planområdet – spesielt fangstanlegget nord for museumsbygget. Et nytt museumsbygg vil også påvirke verdien og opplevelsen av stedets samlede kulturmiljø. I denne reguleringsplanen er temaet landskapsbilde ikke et KU-tema, men blir vurdert i et eget kapittel i planbeskrivelsen. Temaet landskapsbilde vil bli koordinert mot innhold i KU kulturmiljø.

1.6.2 Naturmangfold

Planområdets naturkvaliteter er viktige for både landskap og kulturmiljø. Det er viktig at de registrerte naturkvalitetene videreføres og ivaretas/skjøttes som viktige landskapselementer, og som gode rammer for kulturmiljøet. Temaet blir gjensidig koordinert mot temaene landskapsbilde og kulturmiljø.

1.6.3 Samisk kultur og næringsliv

RDM med De samiske samlinger i Karasjok er etablert for nettopp å samle, bevare og vise fram samisk kultur og næringsliv. Temaet er derfor viktig i denne rapportens *verdisetting* av temaet Kulturmiljø.

1.6.4 Byggeskikk og estetikk

På samme måte som temaet samisk kultur og næringsliv vil dette temaet være viktig når *museumsbyggets verdi* som kulturmiljø skal evalueres og verdisettes.

1.6.5 By- og tettstedsutvikling

Planområdets utforming har vesentlig betydning for Karasjoks utvikling som tettsted. Dette gjelder både hvordan ny museumsbygning blir lokalisert og utformet, men også for hvordan tettstedets og museets uteområder blir bedre integrert gjennom dette prosjektet. Gode fysiske forbindelser for *alle trafikanter* (*Universell utforming*) vil være et viktig stikkord i denne sammenheng. Dette temaet vil derfor også i noen grad påvirke verdifastsettelsen for temaet kulturmiljø.

2. KUNNSKAPSGRUNNLAGET

2.1 Krav i plan- eller utredningsprogram

Sametinget har i brev av 12.02.2024 anbefalt at det igangsettes konsekvensutredning av kulturminner og kulturmiljø. Planinitiativ datert 07.03.2024 har følgende tekst som gir de nødvendige føringer for utarbeiding av KU kulturmiljø:

Det er kjente, registrerte kulturminner i området (fangstgroper, freda bygninger m.m.). I planprosessen vil det avklares hvorvidt noen av disse berøres, og hvordan planforslaget skal forholde seg til dem. Dagens museumsbygg innehar også arkitekturhistoriske verdier, men det har ikke formelt vern. Byggets verdier vil derfor bli vurdert nærmere i forbindelse med konsekvensutredning for kulturmiljø.

2.2 Bruk av eksisterende kunnskap

De viktigste kildene til kunnskap om kulturminner og kulturmiljøer er de to nasjonale registrene SEFRAK og Askeladden.

2.2.1 Askeladden

Askeladden er riksantikvarens offisielle database over kulturminner og kulturmiljøer i Norge som har en form for vern. Askeladden omfatter:

- Automatisk freda og vedtaksfreda kulturminner og kulturmiljøer
- KULA-registret: et register over kulturmiljø av nasjonal kulturhistorisk interesse i alle fylker
- Listeførte kirker
- kulturminner som er verna av kommunen gjennom plan- og bygningsloven. For eksempel bygninger regulert til spesialområde bevaring, som har fått hensynssone vern, eller som er satt på kommunale lister.

2.2.2 SEFRAK - Sekretariatet for registrering av faste kulturminner

Dette registeret omfatter alle bygninger eldre enn år 1900. Her finnes viktig informasjon om kulturminner, og disse skal vurderes som en del av konsekvensutredningen for kulturmiljø.

2.2.3 Nye undersøkelser

Sametinget og Finnmark fylkeskommune gjennomførte nye befaringer i planområdet høsten 2024. Rapporter fra disse befaringsene er viktige bidrag til grunnlagsmaterialet for denne rapporten, og innebærer også en kvalitetssikring av kunnskapsgrunnlaget. Det vises til kildeoversikten bakerst i rapporten.

2.2.4 Resultater fra feltbefaring

Følgende ble befart og gjennomgått under befaring i planområdet og dagens museumsbygning:

- Hele planområdet og deler av de tilstøtende områdene ble befart av arkitekt/landskapsarkitekt sammen med museumsdirektør Anne May Olli og driftstekniker. Hele bygningen - hovedetasje, kjeller og tak - ble besøkt og vurdert sammen med driftstekniker.
- Det ble innhentet relevante skriftlige rapporter og originaltegninger av museumsbygningen.
- Området og bygningen ble grundig fotodokumentert. Et utvalg av bildene er brukt i beskrivelser og verdivurderinger nedenfor.

2.2.5 Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget

Etter at Finnmark fylkeskommune og Sametinget gjennomførte oppfølgende undersøkelser og registreringer vedr. kulturmiljøet ved RDM Karasjok kan en ikke se at det foreligger noen usikkerhet vedr. kunnskapsgrunnlaget knyttet til de registrerte kulturminnene som inngår i det samlede kulturmiljøet ved museet. Når en skal utrede konsekvensene for temaet landskapsbilde eller kulturmiljø knyttet til et byggeprosjekt på reguleringsplan-nivå er det imidlertid alltid en fordel om det foreligger arkitekttegninger av bygningene som inngår i prosjektet.

Dette kan være tegninger på skisse- eller forprosjektnivå. Som oftest foreligger det imidlertid ikke tegninger/modeller av prosjektenes bygninger. Da er det vanlig at en skissemessig lager terrengmodeller som viser bygningsvolumer som er i tråd med plankartet og planbestemmelsene. I dette prosjektet vil disse dokumentene sammen med reglene i konkurransegrunnlaget i neste omgang danne grunnlag for en arkitektkonkurranse om utforming av bygning og tilhørende utearealer. Plankart, planbestemmelser og terrengmodell knyttet til RDM Karasjok vurderes som et godt nok grunnlag for konsekvensutredningen. Jfr. kap. 5.

2.2.6 Delområder og alternativer

Planområdet er ca. 90 daa. stort. Vi vurderer planområdet som såpass avgrenset og reguleringsformålene så oversiktlige at vi ikke ser det hensiktsmessig å utrede evt. delområder.

Det foreligger ett planforslag med ett alternativ, så det er heller ikke aktuelt å utrede flere alternativer for temaet kulturmiljø.

2.3 Beskrivelse av kulturmiljøene

I dette prosjektet er kulturmiljøet i hovedsak sammenfallende med det området som ligger innenfor regulert areal. Selv om vi ikke har funnet det naturlig med inndeling i delområder, så har vi valgt å dele inn rapporten i to ulike deler/temaer:

- Kulturmiljøet knyttet til planområdets utearealer
- Museumsbygget som kulturmiljø

Disse temaene vil bli analysert og vurdert hver for seg; dvs. at de begge får sin egen verdi og vurdering i forhold til reguleringsplanens påvirkning. Til slutt vil de bli slått sammen til en samlet vurdering av konsekvensene for temaet kulturmiljø.

3. VERDI

3.1 Kulturverdier knyttet til planforslagets uteområder

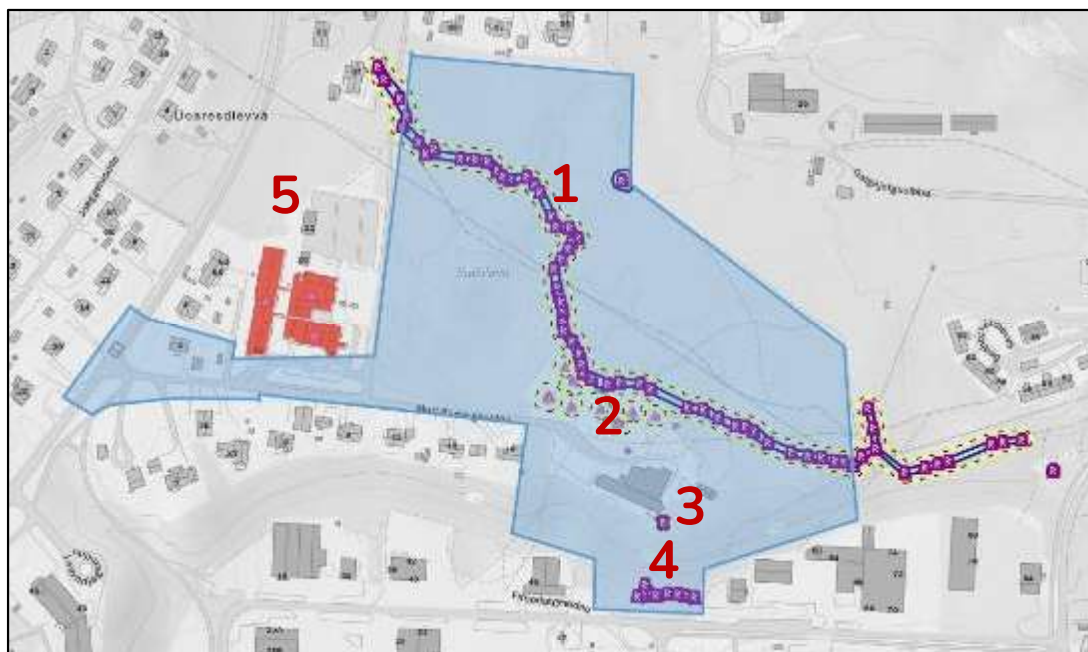
3.1.1 Registrerte kulturminner i planområdet

Det er gitt en kort beskrivelse av planområdets naturgrunnlag, landskapsbilde og bebyggelse i kap. 2.1. I det følgende vil områdets kulturverdier bli beskrevet og vurdert.

Kulturverdiene i utearealene i planområdet er knyttet til følgende registrerte kulturminner:

1. Fangstgroper for villrein fra samisk steinalder, datert til 2396-2043 f.kr. (kalibrert)
2. Friluftsmuseum med samiske bygninger fra slutten av 1800-tallet. Disse er flyttet hit fra andre lokalteter i regionen.
3. Arran registrert i 2024, datert til etter 1950, jfr. 4.1.5 side 25. Ikke vernet
4. Krigsminner sør og nordøst i planområdet. Disse er tidligere feilaktig registrert som automatisk fredede fangstgroper. Vernet er nå fjernet.

Foruten de registrerte kulturminnene i planområdet ligger NRK Sápmi nordvest for planområdet. Dette anlegget er et vedtaksfredet kulturmiljø og er i denne rapporten omtalt som kulturminne 5 (jfr. 4.1.6).

Figur 11: Kulturminner og kulturmiljø i og ved planområdet. Kilde: Askeladden/SEFRAC

3.1.2 Fangstgroper for villrein (kulturminne 1)

Arkeologisk kulturminnelokalitet under ID 73794, som etter befarig i juni 2024 er blitt utvidet med nok en fangstgrop under ID 73794-64.

Den østre delen av kulturminne 1 ligger utenfor planområdet (figur 10).

Beskrivelse fra Askeladden/Kulturminnesøk:

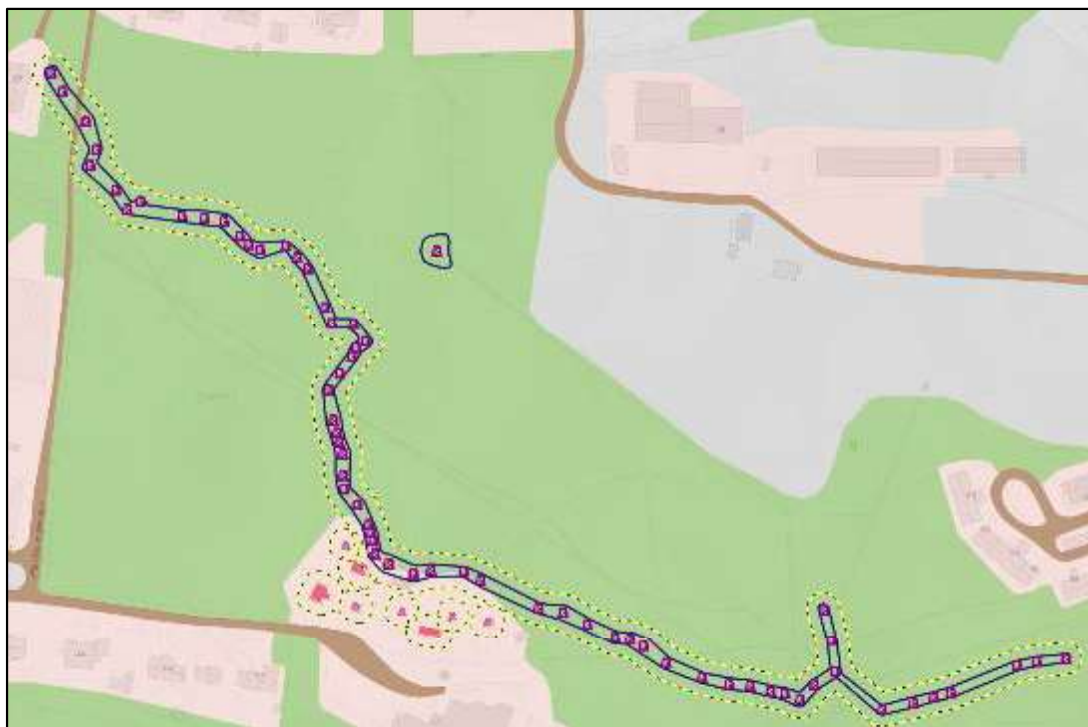
- Arkeologisk kulturminne med ulike vernestatus.
- Gravene ligger hovedsakelig i NV-SØ-lig retning. De ligger etter hverandre (ikke på linje), og ingen sidearmer er funnet. Gravene ligger i forskjellig høyde (forskjellige "terrasser"), men høydeforskjellen er liten (unntatt for grop nr. 1). De fleste klart markert, ovale med forskjellig orientering (se kartskissen). Ingen av gravene hadde voll rundt. Stort sett lavbevokst.

De lengst i NV er mer lyng/gressbevakst. Flere av gravene skadd pga. stier, veier og søppel. Ellers uskadd

Mål: gjennomsnitt: 2 x 1,4 m, dybde 0,4 m. (Se kartskisse i registreringen). Grop 54 (vestfra) ble gravd ut i forbindelse med forskningsgraving i 1995. Den ble C-14-datert til 3785 +/- 65 BP (kalibrert 2396-2043 f.Kr.).

2020: Enkeltminner lagt inn via LIDAR-data og tre ekstra groper lagt til i NV.

Den lange raden med registrerte fangstgroper går diagonalt gjennom nordre del av museumsområdet. Området er i dag i hovedsak bevakst med ungsog av furu. Skogbunnen består mest av lyngarter med noe innslag av reinlav. Furuskogen med fangstgropene danner en fin kontrast til grasvollen med de tilflyttede fredede husene - kulturminne 2 - jfr. 5.1.1 side 23. Det er opparbeidet grusstier som følger raden med fangstgroper. Dette øker tilgjengeligheten for publikum og bidrar til å unngå unødig slitasje av tråkk på skogbunnen og i fangstgropene. Kulturminnet er derved også gjort lett tilgjengelig i pedagogisk øyemed; for skoleklasser og andre grupper av guidede besøkende. En høyspenttrasé gjennom området følger raden med fangstgroper, og forstyrrer opplevelsen av dette kulturminnet vesentlig. Trevegetasjonen i høyspenttraséen blir holdt nede ved jevnlig hogst. Dette gjør at den opprinnelige skogbunnen med lyngmark stedvis er endret og skjemet av slitasje fra kjøretøyer (figur 15 side 20).

Figur 12: Fangstgroper for villrein (kulturminne 1). Kilde: Askeladden

Figur 13: Grusganger er anlagt for å lede besøkende gjennom fangstanlegget. Disse er viktige for å styre ferdselen bort fra fangstgroperne og redusere slitasje. Stiene er også viktige i pedagogisk øyemed når guidede grupper er på besøk.

Figur 14: Fangstgroper for villrein.

Figur 15: Fangstgroper for villrein som er stedvis markert /beskyttet med tau.

Figur 16: Høgspennttrasén gjennom feltet med fangstgroper for villrein.

3.1.3 Friluftsmuseum med samiske bygg fra 1800-tallet (kulturminne 2)

Friluftsmuseet består av en samling samiske bygninger og redskaper som viser tradisjonell byggeskikk fra slutten av 1800-tallet og fremover. Her finner vi blant annet et unikt gårdsanlegg; Jávrebáinjárga, fra slutten av 1800-tallet, Beaivvašgeddi fjellstue, samt uthus og staller. Foruten kulturmiljøet med fredede bygninger er anlegget også tilført rekonstruerte bygninger og redskaper. Her kan nevnes jordgammer (goahti) og oppbevaringsbygg som njállá, loavvi og stávrá.

Samlingen av samiske bygninger ble flyttet hit på 1950-1960-tallet. Området var den gang jomfruelig utmark med hovedsakelig furuskog. Etter at området ble ryddet har skjøtsel og tråkk gjennom mange år ført til at gras har erstattet lyng og lav. Området har nå et preg av kulturmark, og danner et fint markdekke omkring bygningene. Engvegetasjonen omkring husene står i en markant og fin kontrast til fangstanlegget i furuskogen med bunndekke av lyng og lav.

Riksantikvarens kulturminneID for dette anlegget er 179971 med følgende nummerering av de registrerte bygningene, jf. figur på neste side:

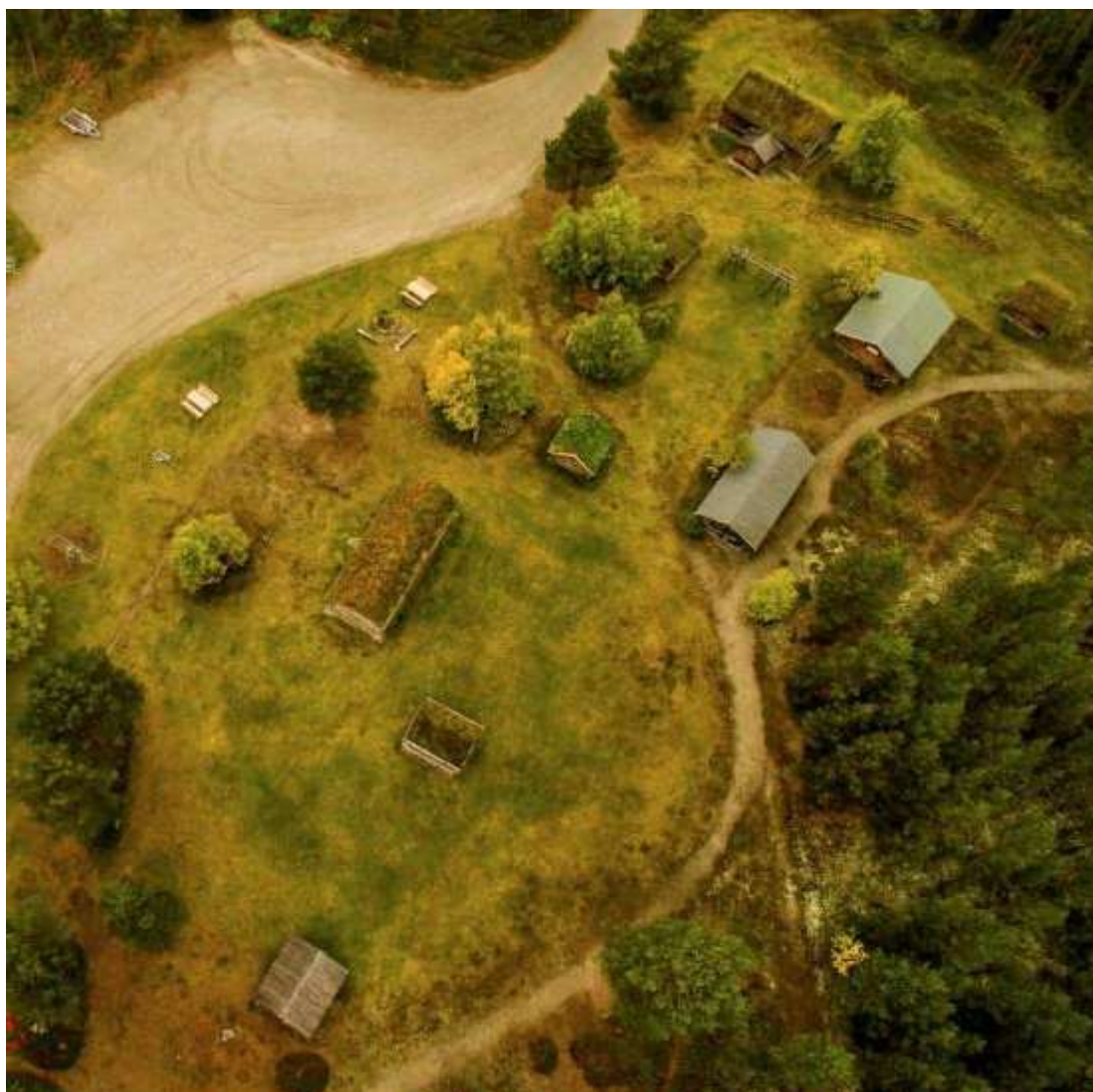
1. Fjøs/stall Jávrebáinjárga
2. Stabbur Bieskkenjárga
3. Bur/stabbur/loft Jávrebáinjárga
4. Bur/stabbur/loft Guovdageaidnu
5. Fjellstue Beaivvašgeddi
6. Våningshus Jávrebáinjárga
8. Fjøs Jávrebáinjárga
10. Stall Midtsæter, Guovdageaidnu.

Figur 17: Området med tilflyttede samiske bygninger fra 1800-tallet. (Kulturminne 2). Nummerering etter Riksantikvarens ID-system

Figur 18: Dronefoto av kulturminne 2 sett fra nord.

Figur 19: Vertikalfoto tatt med drone av området med de fredede samiske bygningene.

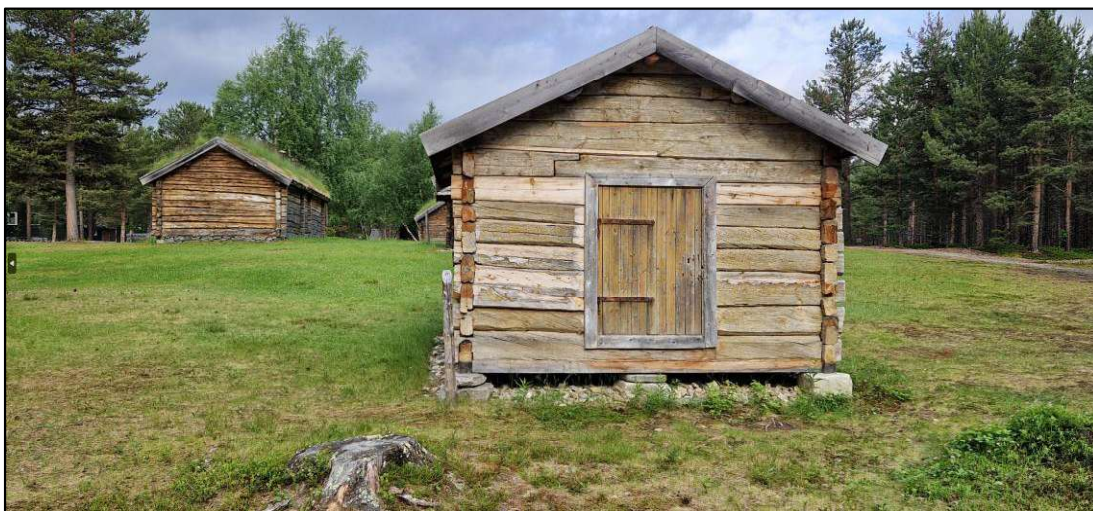
Figur 20: Våningshus fra Jávrebáinjárga (Valjoktunet)

Figur 21: Våningshuset fra Jávrebáinjárga (Valjoktunet) – interiør.

Figur 22: Beaivvašgieddi fjellstue. Stall fra Midtsæter, Guovdagaidnu i bakgrunnen

Figur 23: Bur/stabbur/loft fra Guovdageaidnu. I bakgrunnen sees Beaivvašgieddi fjellstue

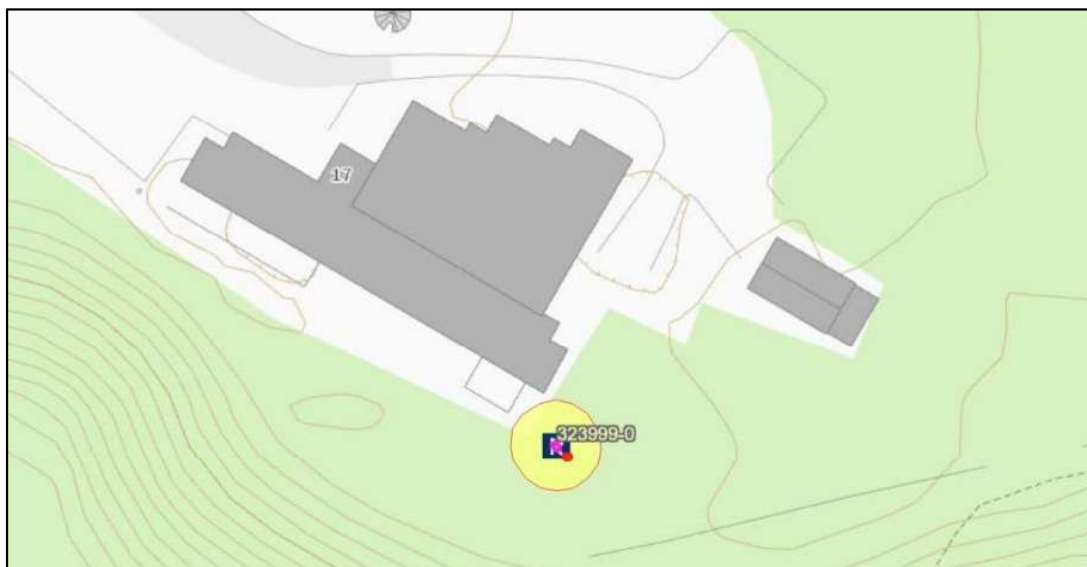
Figur 24: Foto som viser fint samspill mellom furuskogen med fangstanlegget til høgre og den åpne grasmatten med fredede bygninger bak til venstre. Grusstien er godt tilpasset naturmarka.

3.1.4 Arran (kulturminne 3)

Riksantikvarens kulturminne ID: 323999-0

Dette er et arran som ble registrert ved sørvestre hjørne av museumsbygget under Fylkeskommunens befarings sommeren 2024. En antok først at arranet var omkring 100 år gammelt, men C-14-datering (november 2024) viste at funnet er fra etter 1950, så kulturminnet har ikke formelt vern. Dette betyr også at verdien er lav.

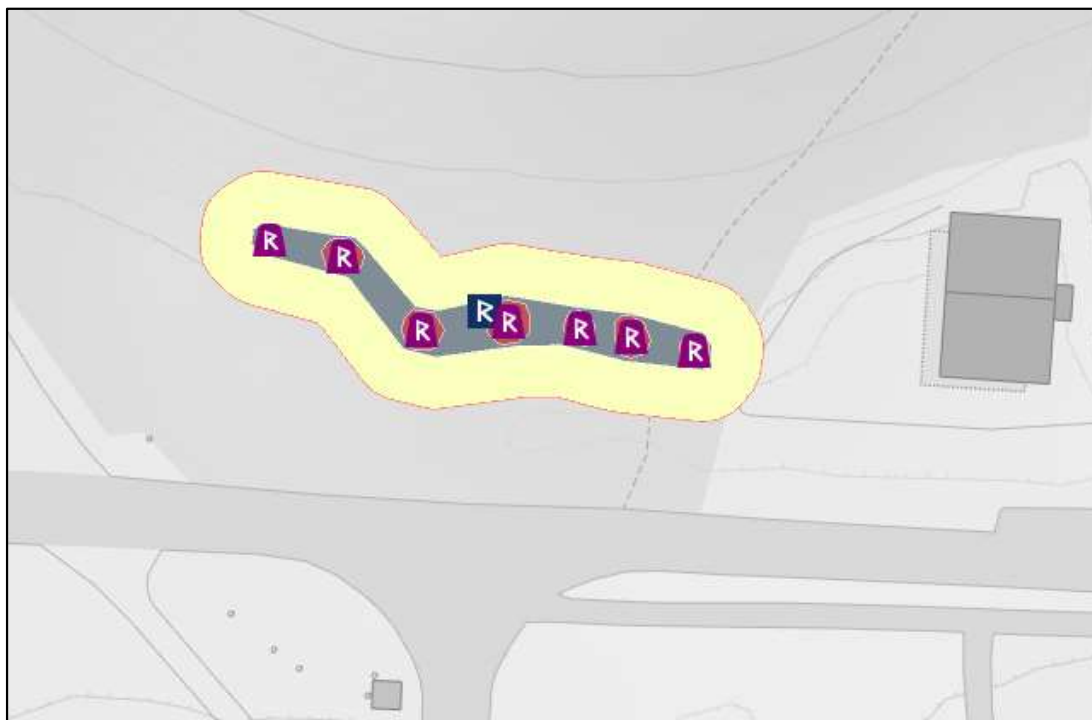
Beskrivelse ifølge Fylkeskommunen: «Arran liggende delvis overgrodd av skogbunnen, men med steiner synlige langs NØ- og SØ-lig kant. Tydelig kullag påvist med jordbor inni, mens det utenfor ikke var kull under torva. Flere stein påvist under torva rundt i avlang, rektangulær form, ca. 100 x 50 cm.»

Figur 25: Figur som viser nytt funn av arran med sikringssone på ved sørøstre hjørne av dagens museumsbygg.

3.1.5 Krigsminne (kulturminne 4)

Denne lokaliteten var opprinnelig registrert som et mulig *fangstanlegg* (Lidar), men da lokaliteten i 2023 ble sammenholdt med flyfoto fra 1946 ble det indikert at dette snarere er et krigsminne fra okkupasjonstiden. I 2024 ble stedet kontrollert, og det ble da fastslått at dette er groper og en sjalt fra tyske aktiviteter under 2. verdenskrig. Vernet er derfor fjernet.

Figur 26: Askeladdens registrerte arkeologiske kulturminne er fortsatt på kulturminnekartet, men vernet er fjernet.

Figur 27: Groperne etter tyskernes virksomhet under 2. verdenskrig ligger i buskvegetasjonen langs Fitnodatgeaidnu nedenfor skrenten sør for museet.

3.1.6 NRK Sápmi - Kulturminne utenfor planområdet (kulturminne 5)

Riksantikvarens beskrivelse av kulturminne ID 2396659 er gjengitt under:

FORMÅL:

Formålet med fredningen er å bevare NRK Sápmi som et kulturhistorisk og arkitektonisk viktig eksempel på Norsk Rikskringkastings distriktskontorer og at NRK er en viktig formidler av samisk språk og kultur.

BEGRUNNELSE:

NRK Sápmis anlegg i Karasjok ble oppført i 1984 og har vært viktig for utviklingen av samisk radio og TV og for norsk-svensk-finsk samarbeid om sendinger på samisk til hele Nordkalotten. Bygningene representerer en type arkitektur, kalt systembygg, som er utviklet til bruk av NRKs distriktskontorer.

KULTURMILJØ

Sameradioen i Karasjok ligger på et flatt område omgitt av lav granskog og andre samiske kulturbygninger. Kulturhuset er en viktig del av sammenhengen, oppført samtidig med sameradioens første bygning på nabotomten mot øst og har samme arkitektur og arkitekt.

Bygningene er omgitt av plenpartier. Mellom bygningene er atrium med plener, brosteinskantet, elvegrus i grusganger, betongheller og høyt plankegjerde.

EIENDOMSHISTORIKK

NRKs radiosendinger på samisk startet i 1946 fra studio i Tromsø og fikk snart redaksjon også i Vadsø. I 1976 ble NRK Sámi Radio flyttet til Karasjok, og i 1984 flyttet radioen inn i sine nåværende lokaler på eiendommen Mari Boine Geaidnu 12 som ble nyoppført samtidig med kommunalt kulturhus på naboeiendommen nr. 14. Den opprinnelige bygningen på nr. 12 er etter hvert sterkt utvidet med tilbygg i forlengelse og er forbundet med ganger til nabobygget. Utvidelser er også gjort på nr. 18, utført som tilbygg til kulturhuset nr. 14, delvis som kontrollrom for opptak i kulturhussalen. Kulturhuset har fra første stund vært sterkt integrert i NRK Sami radios virksomhet med opptak fra arrangementer og som studio. Ved NRKs kjøp av kulturhuset vinteren 2014 er det inngått avtale med Karasjok kommune om fortsatt bruk til offentlig tilgjengelige kulturhusaktiviteter. Kulturhusets flygel og den kunstneriske utsmykningen er ikke omfattet av salget, men er inntil videre fremdeles plassert der.

Anlegget har hatt stor betydning som base for utvikling av radio og TV på samisk, og ikke minst for nyhetssendinger og øvrig norsk-svensk-finsk samarbeid om radio og TV for hele Nordkalotten. Siden 2003 har man også initiert og utviklet samarbeid med andre urfolksskringkastere og arbeidet for styrket dekning av urfolksspørsmål i egne sendinger og i NRKs innhold ellers.

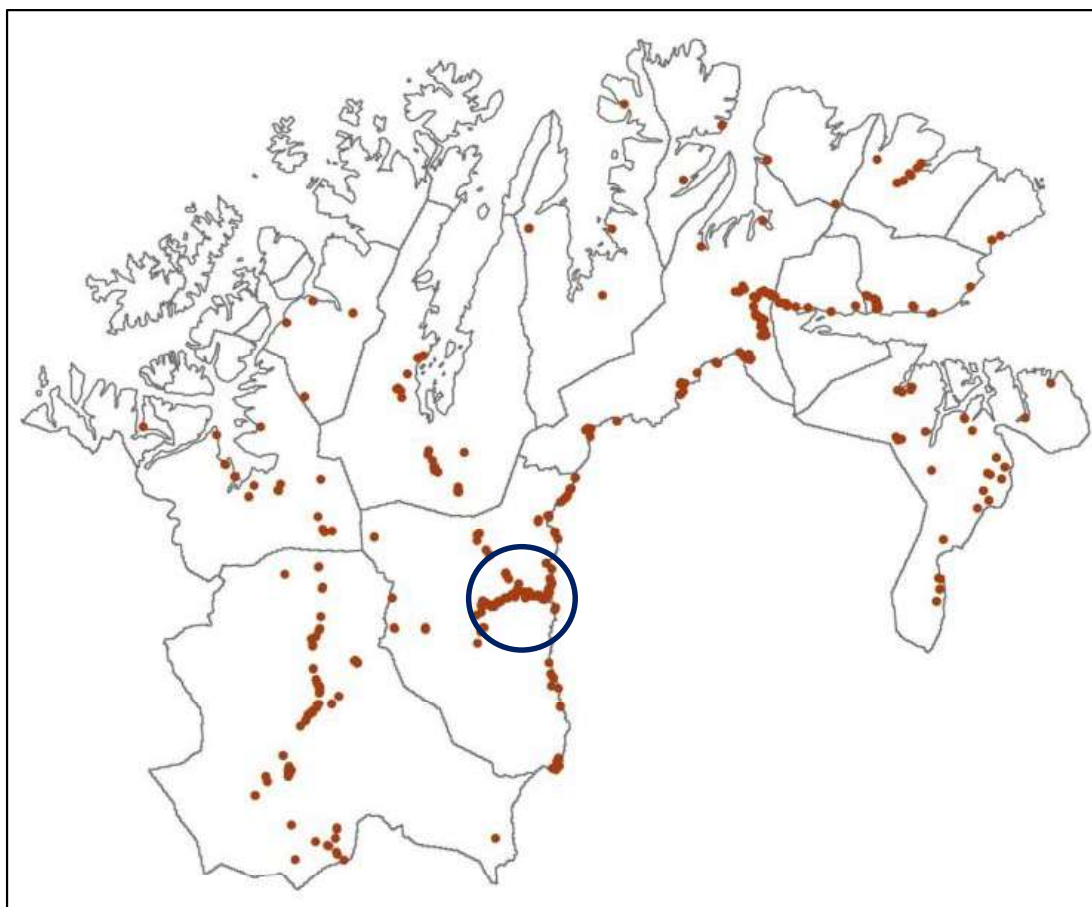
Figur 28: NRK Sápmi (Sameradioen)

3.1.7 Verdivurdering av planforslagets uteområder

På grunn av nylig bortfall av vernestatus for kulturminne 3 og 4 vil denne vurderingen primært omhandle fangstanleggene (kulturminne 1) og de fredede bygningene i friluftsmuseet (kulturminne 2). Vi har også valgt å vurdere NRK Sápmi (kulturminne 5) som et element i områdets kulturmiljø, selv om dette anlegget ligger utenfor planområdet. Når kulturmiljøet skal vurderes, er det viktig å også vektlegge hvordan kulturminnene spiller sammen i en helhetlig sammenheng. I denne sammenheng spiller også museets landskapsbilde og kulturformidlingen til allmenheten inn. I denne rapportens kapittel 4 er kulturmiljøet i uteområdet ved Riddu Duottar Museat Karasjok dokumentert og vurdert i tekst og fotos. Med bakgrunn i disse vurderingene framgår det at kulturverdiene i museets uteområde er betydelige. I kapittel 5 gis det en verdivurdering av hvert enkelt kulturminne og av kulturmiljøet samlet.

Fangstanleggene (kulturminne 1)

Av uteområdets kulturminner er det fangstanleggene for villrein som har den største verdien. Fangstanleggene er autentiske og tilnærmet urørt og ubeskåret. Anlegget ligger lett tilgjengelig og inngår som en viktig del av RDM. Dette betyr at det også har en unik plassering for formidling av samenes fangstkultur for mer enn 4000 år siden. En må likevel se dette fangstanlegget i forhold til omfanget av tilsvarende anlegg i denne regionen – Finnmarksvidda. Fangstgroper for villrein finnes i et stort antall i Nord-Norge og i det nordlige Fennoskandia. I Finnmark er det registrert 540 lokaliteter med i alt 5487 fangstgroper (Riksantikvaren 2011) - jfr. figur 28. Fangstgroper er med dette den mest tallrike typen av registrerte automatisk fredete kulturminner i fylket. Gro-pene er ofte organisert i rekker, og noen av disse fangstanleggene kan bestå av flere hundre enkeltgroper. På tross av det store antallet fangstanlegg vil fangstanlegget ved RDM stå i en særstilling på grunn av museumstilknytningen og verdien knyttet til kulturformidlingen. I forhold til dette og de øvrige kriteriene i verditabel-len for kulturmiljø vurderer vi derfor verdien av dette anlegget til å være *mellom stor og svært stor*.

Figur 29: Kart som viser alle kartfestede fangstanlegg i Finnmark. Ringen viser fangstanleggene ved Kárasjohka/Jesjohka. Kart: Statens kartverk og Riksantikvaren.

Friluftsmuseet med samiske bygninger (kulturminne 2)

Denne samlingen av fredede bygninger er omtalt i kap. 5.1.1. Bygningene står ikke på sin opprinnelige plass. Derfor er noe av den historiske dybden og den kulturhistoriske sammenhengen mellom bygning, næring, kulturutøvelse og landskap brutt. Bygningene i seg selv er likevel av stor kulturhistorisk verdi. Det er sannsynlig at flere av bygningene ikke ville eksistert i dag hvis de ikke hadde blitt flyttet til RDM og ivaretatt her. Bygningene forteller fortsatt sin egen historie, og vil derfor være av stor verdi for ettertiden. Foruten bygningenes egenverdi har de i tidens løp blitt en viktig del av museumsområdets kulturlandskap. Flere av bygningene har nå tilbragt halvparten av sin totale «levetid» ved museet, og uteområdet som de ble plassert på har etter hvert utviklet seg til en kulturmark med eng/grasvoll slik vi finner dem i tunområder og på slåtteenger og annen innmark i denne regionen. I forhold til ovennevnte beskrivelse og relevante kriterier i verditabellen for kulturmiljø vil vi vurdere verdien av dette kulturminnet til å være *middels til stor*.

Árran (kulturminne 3)

Finnmark fylkeskommune hadde ved befaring i 2024 påvist et árran ID323999 som ligger 6 m. fra sørlig hjørne av museets hovedbygg. Resultatet av C14-datering viser at ID323999 har en alder yngre enn 1950. Vernestatus er derfor endret til: *uten vern*. Tiltaket (nybygget) vurderes dermed ikke å være i konflikt med ildstedet.

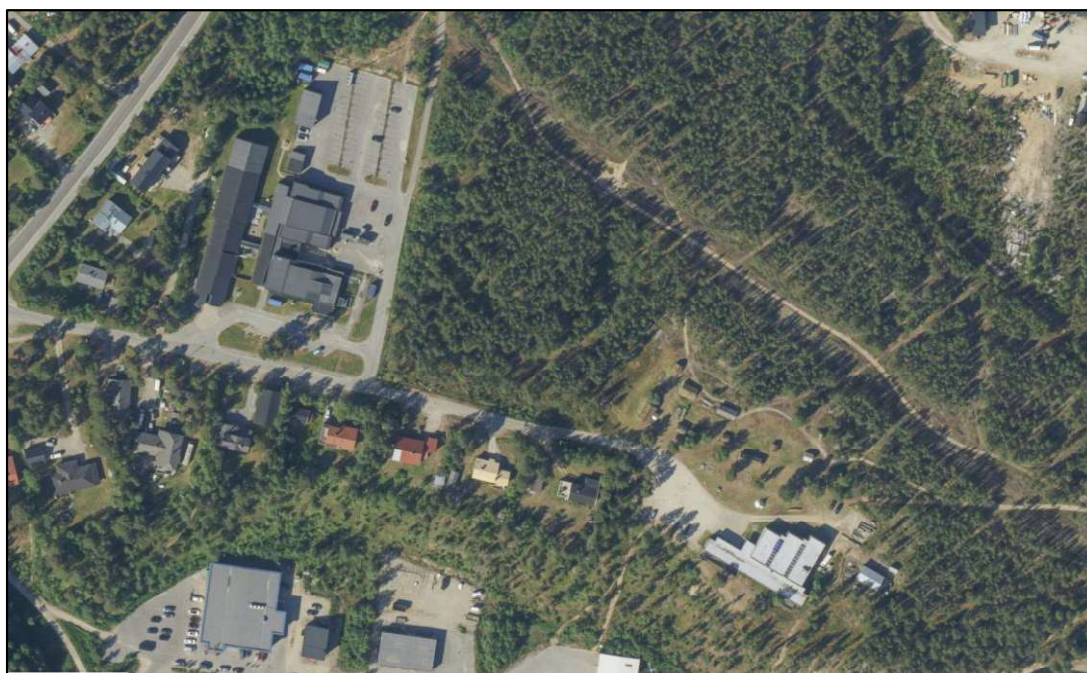
Antatte fangstgroper (kulturminne 4)

Kulturminne 4 var i Askeladden registrert som automatisk fredede fangstgroper. Etter befaring og undersøkelser uttaler Finnmark fylkeskommune i brev av 08.10.2024: *Kulturminnet tidligere registrert som fangstgroper med ID 268713 viste seg å være groper og en sjakt anlagt av tyskerne. Likeledes ble det funnet et anlegg fra krigen i kant av plangrensa gitt ID 324009. Disse kulturminnene er uten vern og vi har ingen merknader til dem.*

NRK Sápmi (kulturminne 5)

Sameradioen med kulturhuset er og har vært en viktig formidler av samisk kultur siden kringkastingshuset ble oppført i 1984. Arkitektonisk sett er bygningen tidstypisk; et eksempel på byggestil og byggemåte kalt systembygg. Systembygg er fabrikkframstilte bygningselementer som en med varierte sammenstillinger kan designe ulike bygninger og bygningstyper. Større bygninger, som Sameradioen/kulturhuset, får med denne byggemåten gjerne et litt industrielt, modernistisk preg. Det tidstypiske preget er en viktig arkitektonisk historieforteller fra 1980-tallet. Uteområdet er også strengt funksjonelt, med store asfalterte flater og enkle grøntarealer med plenflater.

Sameradioens største verdi i forhold til museet er at de er viktige kulturinstitusjoner som begge sogner til Mari Boine Geaidnu, og gjensidig øker dette områdets samlede kulturverdi.

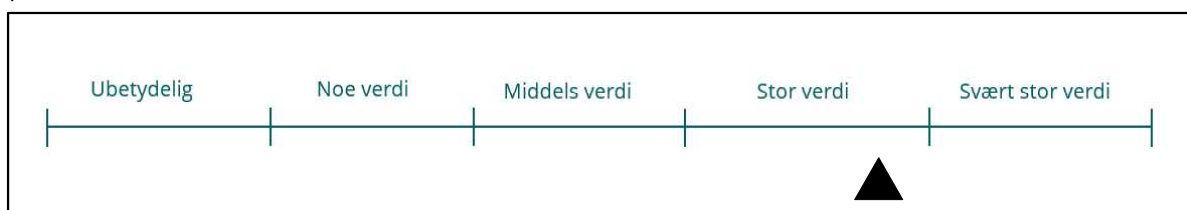

Figur 30: Ortofoto som viser NRK Sápmi t.v. og museumsbygget og uteområdene til RDM Karasjok t.h.

3.1.8 Samspill mellom kulturminnene og museumslandskapet.

Engvegetasjonen omkring husene danner en fin kontrast til furuskogen med fangstanlegget. Grusstiene er også viktige landskapselementer som ferdselsårer og landskapsskiller. På denne måten forsterkes kulturmiljøet og øker opplevelsen av museumslandskapet. Dette gjelder først og fremst for kulturminnene 1 og 2 (jfr. figur 22). Ildsted /árran sør for bygget (kulturminne 3) ligger noe løsrevet fra denne helheten. Dagens museumsbygg har en god arkitektonisk utforming (se kap. 4.2). Byggets plassering, proporsjoner og utforming gjør at det ikke oppfattes som dominerende i museumslandskapet, men snarere underordner seg landskapsformene og stedets overordnede trevegetasjon. Bygningen oppleves som en viktig og naturlig del av museets kulturmiljø.

Med bakgrunn i ovenstående vurderinger vil vi sette samlet verdi av kulturmiljøet i museets uteområder til **stor** +

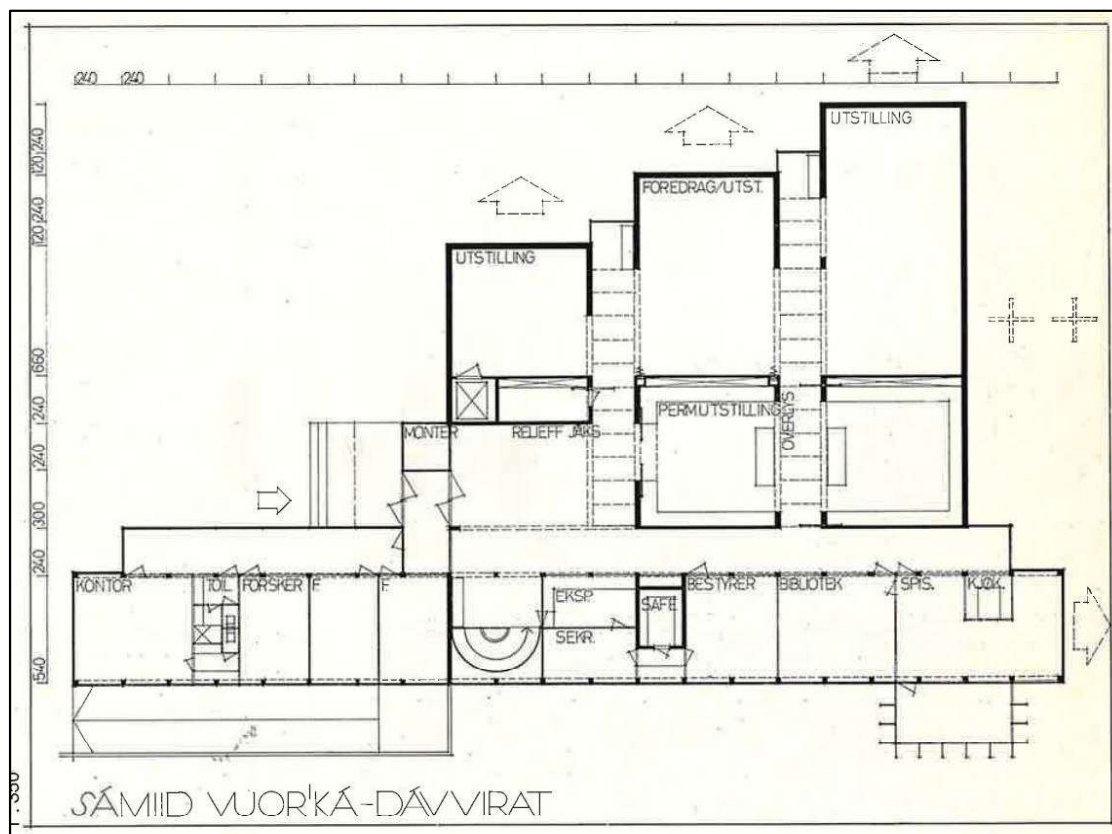
Figur 31: Verdivurdering av kulturmiljøet i planforslagets uteområder

3.2 Kulturverdier knyttet til museumsbygget

3.2.1 Beskrivelse av museumsbygget

Bygget er tegnet av arkitektene Magda Eide Jessen og Vidar Corn Jessen i samarbeid med den samiske kunstneren Iver Jåks. Bygget stod ferdig i 1972 og var finansiert av Den Norske Stat. Bygget er det første formålsbygde samiske museum i hele Sápmi. Det representerer som sådan en gryende statlig anerkjennelse av samisk kultur. Det har også vært et viktig samlingssted og et kulturelt senter for mange samiske aktiviteter. Fortidsminneforeningen skriver: «Museumsbygget i Karasjok, som har hatt så stor betydning for så mange, både som utstillingslokale, møteplass og kulturhus, er et bygg som i seg selv er en minnebank og et formidlingssted». Bygget er lite endret og fremstår i høy grad slik som da det ble bygget.

Byggets eksteriør er arkitektonisk stedsnøytralt, tidstypisk for sen 1960- og tidlig 1970-tallsarkitektur. Plangrepet er enkelt og rendyrket. Det bygger på en hovedakse/korridor som går fra vest mot øst. På sørsiden av denne aksen ligger alle administrative arealer. På nordsiden av hovedaksen går det ut to sekundærakser. Inntil og mellom disse sekundæraksene ligger publikums- og utstillingsarealene. I enden for aksene er det store glassfelt som gir dagslys, formidler kontakten mot omgivelsene og letter orienteringen.

Figur 32: Museumsbyggets opprinnelige planløsningen fra arkitektene Jessen og Jessen er uendret. Utvidelsemuligheter vist med piler.

Funksjonsdelingen mellom administrasjon og publikumsdel kommer også til uttrykk i eksteriøret. Hovedkonstruksjonen i utstillingsdelen er i ubehandlet betong med synlig vertikal bordforskaling med varierende bredder. Taket er luftet med teglrør øverst på betongveggene. Administrasjonsdelen er kledd med liggende sortbeiset panel. Panelet er delt med vertikale «pilastre» i 2,4 m. modul. Vinduskarmer er i samme mørke farge som veggene, mens vindusrammene er rødmalte.

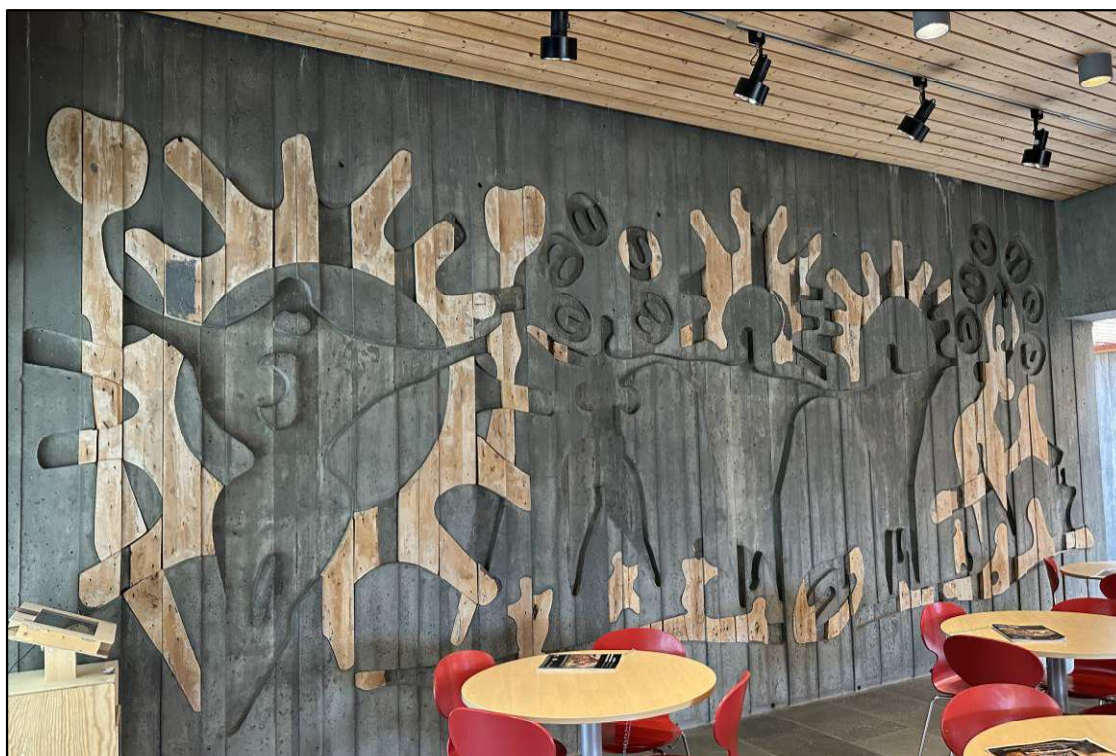

Figur 33: Eksteriørfoto, eksisterende museumsbygning

Interiørene er også holdt i betong, furu, skifer og sisal. Fargesettingen er rødt grønt og trehvitt. Innvendig er veggene kledd med furupanel. Himlinger er også av furupanel. Under overlysene i aksene mellom utstillingsrommene ligger et fururaster. Dette fungerer som en sil for dagslyset og som et armaturgitter for belysningen som ligger på oversiden. De innvendige betongveggene rundt utstillingsaksene er utført på samme vis som utvendige fasader; støpt i bordforskaling. På betongveggen i hallen er det laget et relieff. Dette er laget av den samiske kunstneren Iver Jåks, som kom fra Karasjok. Motivet er basert på samisk tro og historie og symboliserer gudenes dans. Jåks har også utformet dørhåndtakene på hovedinngangen. Håndtakene er utført i messing og utformingen symboliserer samisk skapelsesberetning: «- idet samenes urgud var tvekjønnet og befruktet seg selv til å føde verdens første mennesker.» Håndløperen i messing rundt søylen i hallen og trappen ned til kjelleretasjen er utformet av Iver Jåks.

Figur 34: Dørvrider (symbol på urguden) og håndløper på trappa ned til kjeller. Begge er av messing og formgitt av kunstneren Iver Jåks.

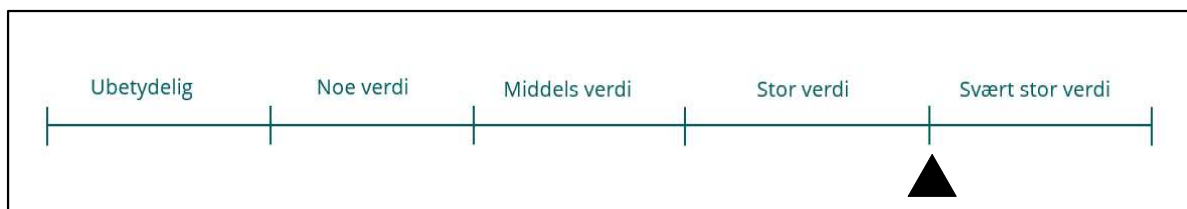

Figur 35: Relieffet i hallen: «Gudenes dans», er et av Iver Jåks' hovedverk.

3.2.2 Verdivurdering av museumsbygget

Bygningen er helhetlig, godt bevart, dvs. få endringer fra original utførelse og er en meget god representant for sin tids stil/arkitektur. Bygget er og har vært både et samlingssted og et kulturelt senter for mange samiske aktiviteter. Bygget er dermed en minnebank i seg selv. Som det første samiske muséet finansiert av Staten representerer bygningen den gryende statlige oppvåkningen både i forhold til samene som urfolk og for en anerkjennelse av samisk kultur. Dette gir bygningen en symboltong og historiefortellende verdi.

Oppsummert gir bygningens utforming og historie sammen med Iver Jåks' integrerte kunst dette bygget en verdi som både arkitektonisk, kunstnerisk og identitetsskapende har **mellom stor og svært stor** verdi for samisk og nasjonal kultur.

Figur 36: Verdivurdering av museumsbyggets kulturmiljø.

4. PÅVIRKNING

4.1 Planforslagets påvirkning på uteområdet

4.1.1 Beskrivelse av tiltaket

Reguleringsplanen for nytt museumsbygg for RDM vil medføre store endringer i museumsområdet. De største endringene skyldes at nåværende museumsbygg blir erstattet av et nybygg som er vesentlig større både i forhold til arealbeslag og volum, samt at det er lagt inn et potensial for eventuell framtidig utvidelse. Nybygget er ennå ikke tegnet og prosjektert. Dette vil først skje etter at det er gjennomført en konkurranse om totalentreprise med løsningsforslag for bygg og tiliggende uteområder. Denne reguleringsplanen skal kun gi de nødvendige ytre rammer for tiltaket og konkurransen.

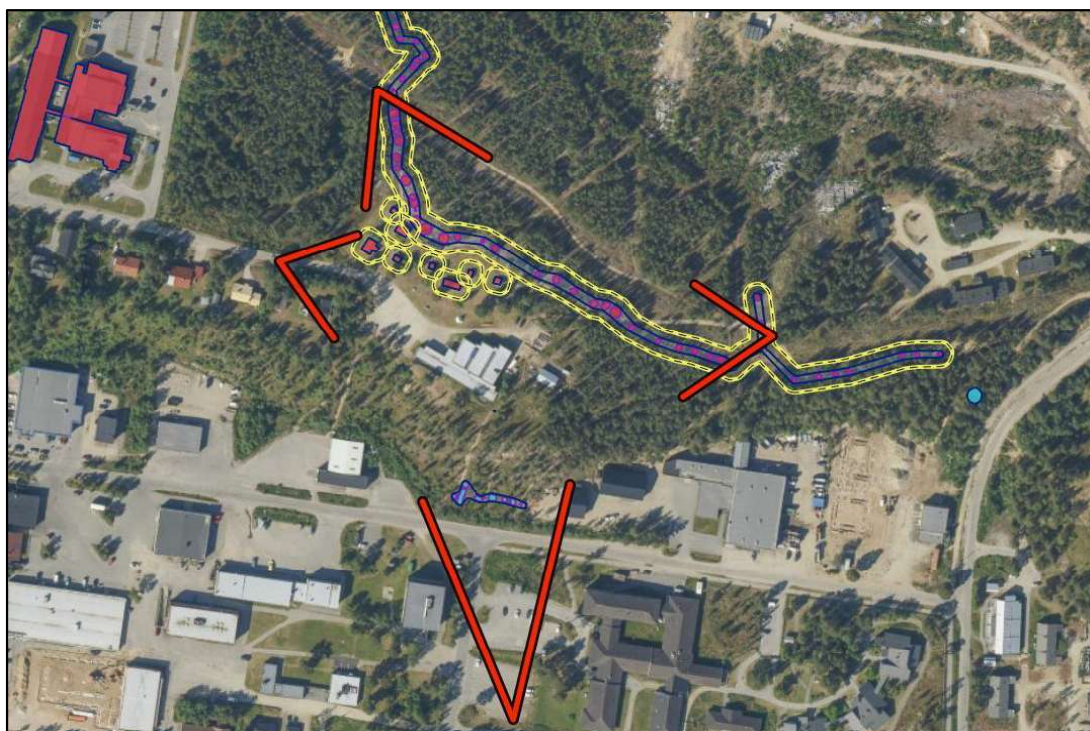
I denne rapporten blir det foruten nullalternativet (dagens situasjon) vurdert tre ulike utbyggingsalternativer for det nye museumsbygget. Alternativene viser nybygget i ulike størrelser og med ulike potensialer for framtidige utvidelser. Disse er dokumentert i kap. 2.2. De framtidige utvidelsene er ikke med i Statsbyggs prosjekt, men er ønsket av museet og kommunen.

Det er utarbeidet en 3D-modell for de tre utbyggingsalternativene som skal vurderes. Modellen er ikke en presentasjonsmodell med vegetasjon, veger, plasser, fasadedetaljer m.m., men viser hhv. budsjettert volum for nytt museumsbygg (blå farge), ulike alternativer for utbyggingsreserve (lilla farge) og geometriske gjennomskinnelige bokser som viser bygningens maksimale begrensinger gitt i plankart og bestemmelser for de tre alternativene. I kap. 5.1.2. er det tatt inn fotos fra denne modellen for å søke å visualisere alternativenes påvirkning på kulturmiljøet i museumsområdet. Foruten fugleperspektiv som viser plansituasjonen er det valgt fire standplasser for modellbildene av nytt museumsbygg:

- Fra sør; den store parkeringsplassen i Karasjok sentrum
- Fra vest og adkomstvegen til museet (Mari Boine géaidnu)
- Fra nordvest (høgspenstraséen) med fangstanlegg/friluftsmuseum i forgrunnen og nytt museumsbygg bak
- Fra øst (høgspenstraséen)

Riksantikvaren ønsker seg en tydeligere vurdering av nybyggets formgivning enn det som framgår av modellen og de bildene som er vist av denne. Dette synspunktet er det ikke vanskelig å forstå. I dette prosjektet er det imidlertid slik at en reguleringsplan på dette stadium ikke kan være mer konkret vedr. formgivningen enn det som modellen viser. Reguleringsplanen gir rammene for formgivningen som skal skje videre gjennom arkitektkonkurranse. Den videre prosjekteringen krever at arkitektene også har et nødvendig spillerom for kreative forslag til nybyggets formgivning. Vi må tro og forvente at deltakernes kreativitet gjør at vinnerutkastet tilfører RDM Karasjok et nybygg med god formgivning og funksjonalitet innenfor de rammene som nå foreligger.

Det må understrekes at ingen av de tre alternativene vil bli slik modellen viser, men at de kan være til hjelp for å få et mest mulig realistisk inntrykk av størrelse/omfang og påvirkningsgraden. Det vises til figur 36.

Figur 37: Standpunkter for modellfotos (kap. 5.1.2).

4.1.2 Tiltakets midlertidige påvirkning på kulturmiljøene i museets uteområder

For at museets nedstengning i anleggsperioden skal bli kortest mulig, er det naturlig at en etter riving av dagens bygning er utført straks vil igangsette bygging av nytt museumsbygg. Samtidig vil det også bli bygd ny parkeringsplass og gjennomført nødvendige utbedringer av veger og plasser. Sammen med stor anleggstrafikk i Mari Boines veg vil dette medføre at også kulturmiljøet nord for museumsbygningen vil bli nærmest utilgjengelig for publikum. Et mulig tiltak for å kunne tilby en begrenset publikumstilgang til dette området i anleggsperioden kan være å skilte og evt. oppruste stien til museumsområdet fra p-plassen ved NRK via dagens kraftlinjetrasé.

4.1.3 Tiltakets varige påvirkninger på kulturmiljøene i museets uteområder

Alternativ 0 (dagens situasjon):

Alternativ null er en videreføring av dagens situasjon, og med dagens museumsbygg. For uteområdene betyr at det i overskuelig fremtid bare vil skje en organisk utvikling og endring. Påvirkningen på kulturmiljøet i museets uteanlegg vil derfor bli *ubetydelig/ingen endring*.

Figur 38: Vurdering av påvirkning – alternativ 0

Planområdet og omgivelsene (alle alternativer)

Reguleringsplanen for nybygget ved RDM Karasjok omfatter mer enn museumsbygget og dets nærmeste omgivelser. Prosjektet omfatter også en opprusting og utvidelse av adkomstvegen (Mari Boine Geaidnu), ny gang/sykkelveg og en stor parkeringsplass for biler og busser ved NRK Sápmi/Sameradioen. Disse tiltakene vil bety en opprusting og standardheving

av områdets infrastruktur, men vil også medføre inngrep i dagens uteområder ved museet og Sameradioen. Samlet sett vurderer vi disse tiltakene til å være *litt negative* i forhold til nullalternativet.

Alternativ 1

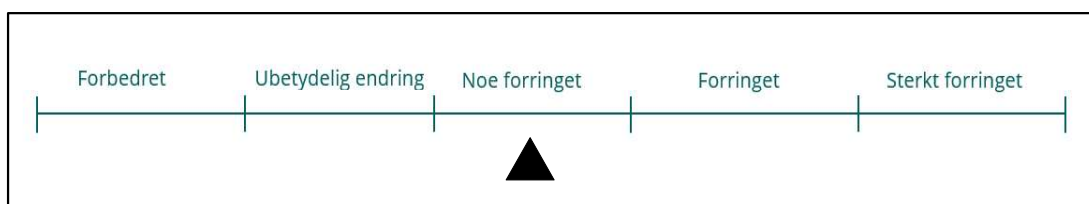
Dette alternativet har et bruttoareal på 4000 m² BTA over terreng (1500 m² BTA under terreng). Utbyggingsreserven er på 1640 m² BTA. Gesimshøyden er 12 meter over terreng. For uteområdets kulturmiljø betyr dette at i forhold til dagens situasjon blir en større del av området mot sør bebygget. Nybygget får et vesentlig større volum enn dagens bygg; et bygg som både er høyere og lengre. Ingen sikringssoner omkring de fredede kulturminnene blir truet eller overskredet, men det nye bygget blir en større fysisk barriere mellom det fredede kulturmiljøet i nord og områdene i sør enn dagens situasjon.

Som en ser av modellfotoene nedenfor (figur 39-43), så vil nybygget føre til at mye av dagens åpne uteområder ut mot brinken i sør vil bli bebygget. Kulturmiljøets hensynssoner tvinger bebyggelsen til å måtte strekke seg øst-vest ut mot kanten av plataået. Mye av dagens åpne landskap på museumsplatået vil derfor bli borte. Dette vil være negativt for helheten i kulturmiljøet og det positive samspillet mellom kulturmiljø/museumsbygg og landskapsbildet som området har i dag.

I forhold til kriteriene i Miljødirektoratets påvirkningstabell (hjelpemiddel ved fastsettelse av påvirkning - ikke vist i rapport) ser vi at alternativ 1 medfører følgende påvirkninger:

- Nærvirkning - Mindre viktige deler av kulturmiljøet vurderes å bli negativt berørt: Noe forringet.
- Nærvirkning - Det skapes barrierer: Noe forringet
- Visuell fjernvirkning - Visuell kontakt fra kulturmiljøet mot omgivelsene vurderes å bli noe negativt endret: Noe forringet

Oppsummert vurderer vi reguleringsplanens påvirkning på uteområdene ved Samisk museum i Karasjok /RDM for alternativ 1 til å være **noe forringet**.

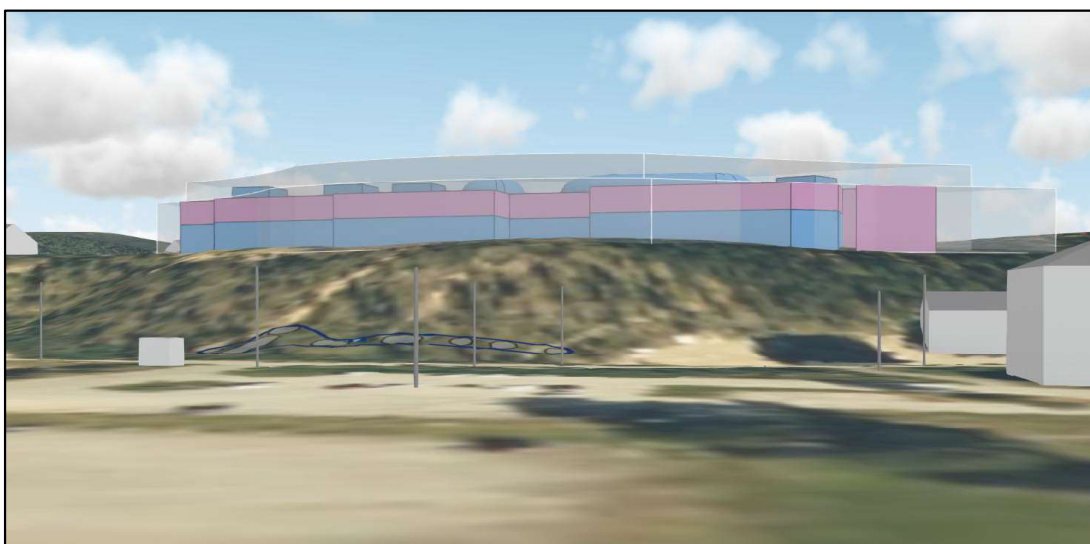
Figur 39: Vurdering av påvirkning – alternativ 1

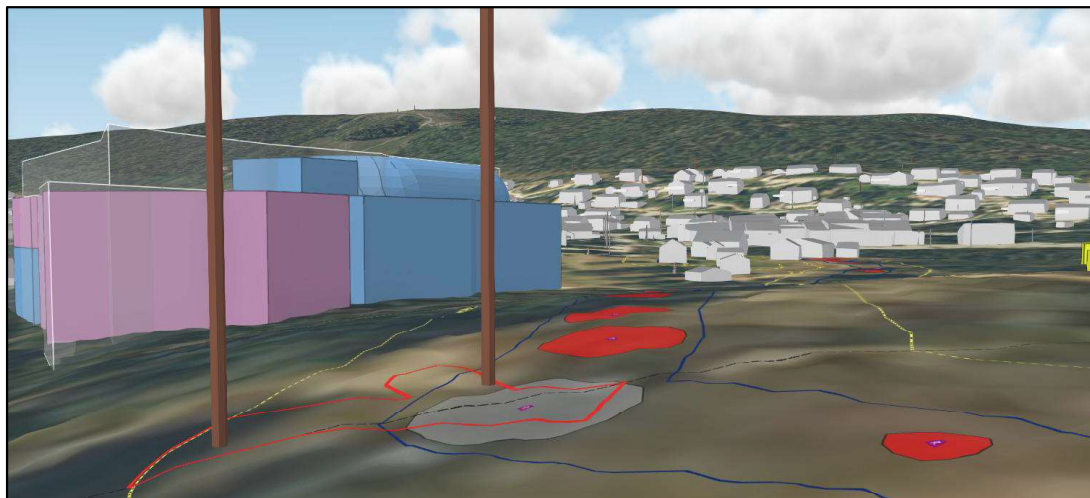
Figur 40: Modellfoto i fugleperspektiv sett fra nordvest av museumsbygg alternativ 1 med 12 meters høyde og 4000 m² BTA over terreng. Utbyggingsreserven er 1640 m². Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserve. Posisjon for dagens museumsbygg kan såvidt sees som grå figur under høyre del av modellen av nybygg.

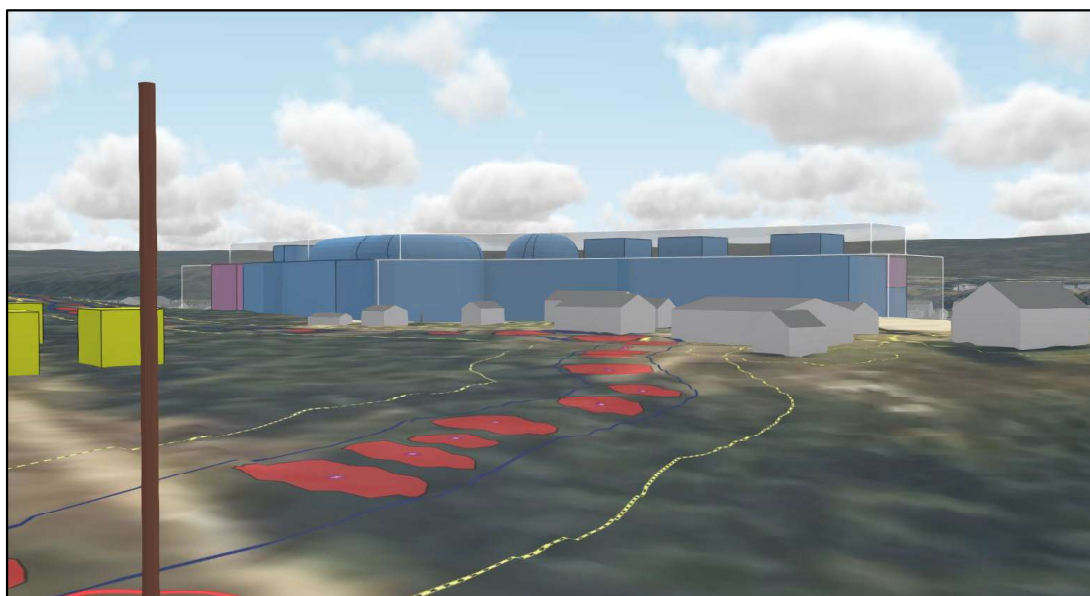
Figur 41: Modellfoto av alternativ 1 sett fra Mari Boine Géaidnu i nordvest mot nytt museumsbygg. Bygninger i dagens friluftsmuseum sees t.v. og nærmeste bolig til høyre (Mari Boine Géaidnu 15).

Figur 42: Modellfoto av alternativ 1 sett fra p-plass i Karasjok sentrum. Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserve.

Figur 43: Modellfoto av alternativ 1 sett fra øst. Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserve. I bakgrunnen til høyre er dagens friluftsmuseum og gul bygning helt til høyre illustrerer utvidelse/nytt område for friluftsmuseet. De røde rundingene er fangstgroper.

Figur 44: Modellfoto av alternativ 1 sett fra nordvest med fangstgropanlegget i forgrunnen og gule klosser som illustrerer bygginger i nytt/utvidet friluftsmuseum til venstre.

Alternativ 2

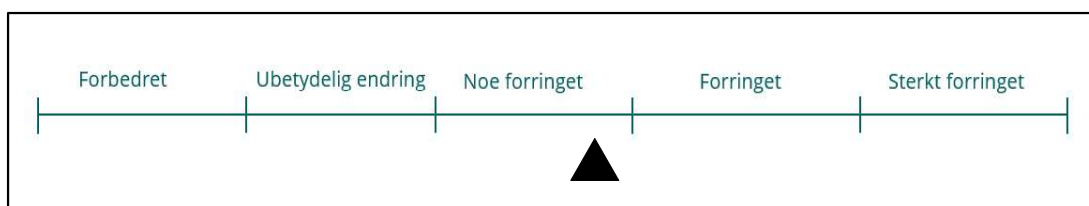
Dette alternativet har en gesimshøyde 16 meter og et bruttoareal på 4000 m² BTA over terreng (1500 m² under terreng). Utbyggingsreserven er 4430 m² BTA. For uteområdets kulturmiljø betyr alternativ 2 at i forhold til alternativ 1 blir en vesentlig større del av området mot sør bebygget. Bygget blir inntil 4 meter høyere. Ingen sikringssoner omkring de fredede kulturminnene blir truet eller overskredet, men det nye bygget blir en enda større fysisk barriere enn alternativ 1 for området mellom det fredede kulturmiljøet i nord og områdene i sør. Bygningens høyde vil skape mer skygge på området med de fredede kulturminnene på nordsiden. Som en ser av modellfotoene nedenfor (figur 45-49), så vil nybygget føre til at mye av dagens åpne uteområder ut mot brinken i sør vil bli bebygget. Kulturmiljøets hensynssoner tvinger bebyggelsen til å måtte strekke seg øst-vest ut mot kanten av platået. Mye av dagens åpne landskap på museumsplatået vil derfor bli borte.

Dette vil være negativt for helheten i kulturmiljøet og det positive samspillet mellom kulturmiljø/museumsbygg og landskapsbildet som området har i dag.

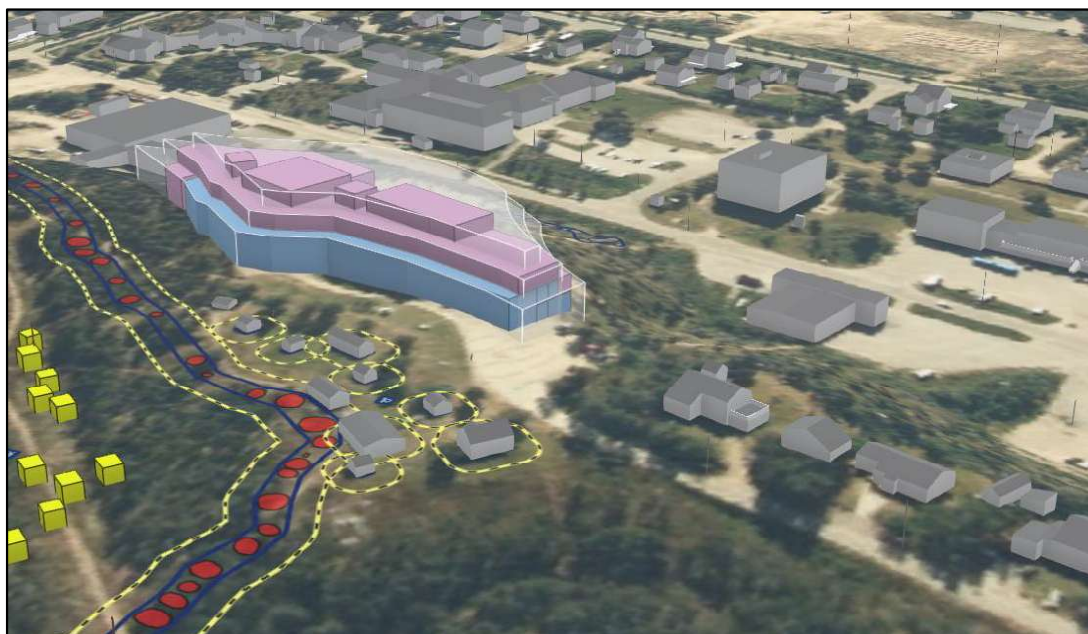
I forhold til kriteriene i Miljødirektoratets påvirkningstabell (hjelpemiddel ved fastsettelse av påvirkning - ikke vist i rapport) vurderes alternativ 1 medfører følgende påvirkninger:

- Nærvirkning - Mindre viktige deler av kulturmiljøet vil bli negativt berørt: Noe forringet.
- Nærvirkning - Det skapes barrierer: Noe forringet
- Visuell fjernvirkning - Visuell kontakt fra kulturmiljøet mot omgivelsene vil bli negativt endret: Forringet

Oppsummert vurderer vi reguleringsplanens påvirkning på uteområdene ved Samisk museum i Karasjok /RDM for alternativ 2 til å være **noe forringet +**.

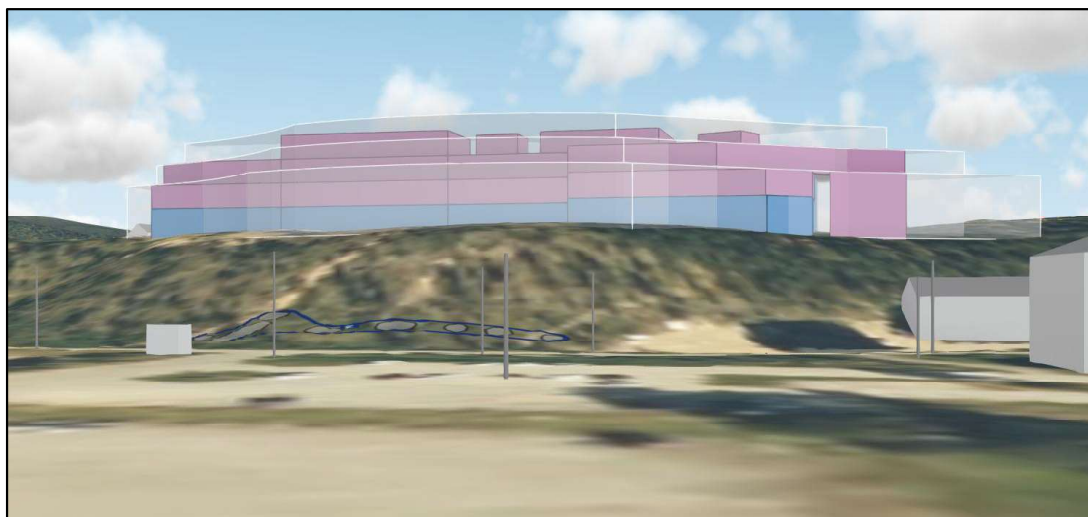
Figur 45: Vurdering av påvirkning – alternativ 2

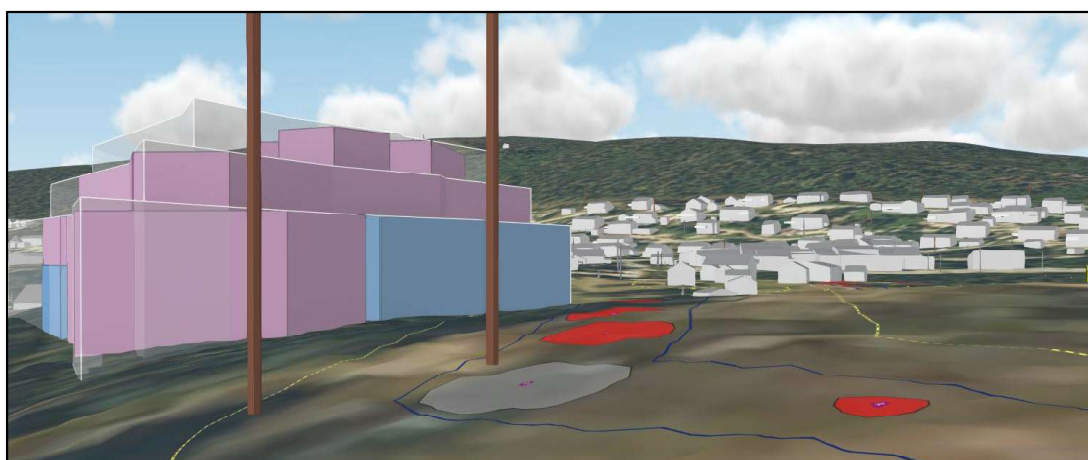
Figur 46: Modellfoto i fugleperspektiv sett fra nord av alternativ 2 med et bygningsvolum på 4000 m² BTA over terreng og en utbyggingsreserve på 4430 m² BTA. Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserven. Posisjon for dagens museumsbygg sees som grå figur under modellen av nybygg.

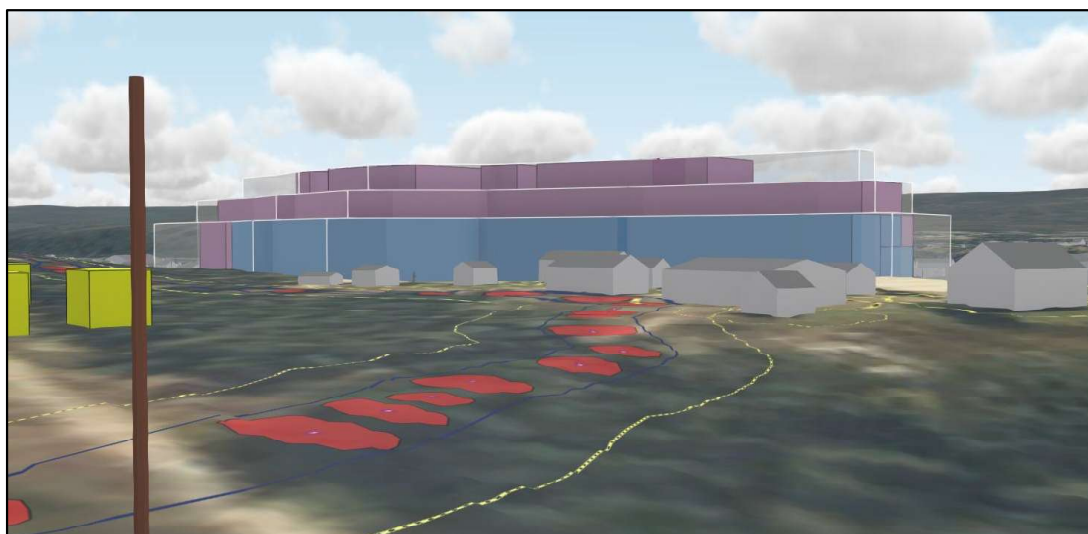
Figur 47: Modellfoto av alternativ 2 sett fra Mari Boine Géaidnu i nordvest mot nytt museumsbygg. Bygninger i dagens friluftsmuseum sees t.v. og bolig (Mari Boine Géaidnu 15) til høyre.

Figur 48: Modellfoto av alternativ 2 sett fra p-plass i Karasjok sentrum. Utbyggingsreserven er 5710 m². Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserve. (jfr. figur 8 side 12)

Figur 49: Modellfoto av alternativ 2 sett fra øst. Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserve. I bakgrunnen til høyre er dagens friluftsmuseum og gul bygning helt til høyre illustrerer utvidelse/nytt område for friluftsmuseet

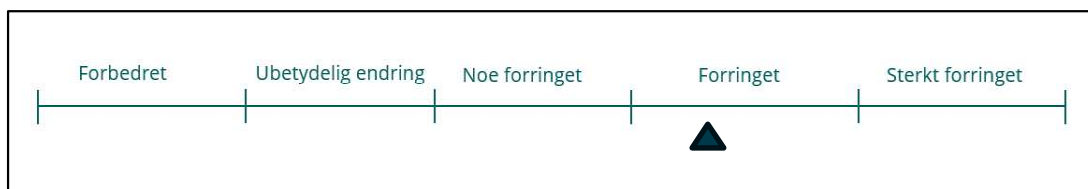
Figur 50: Modellfoto av alternativ 2 sett fra nordvest med fangstgropanlegget i forgrunnen og gule klosser som illustrerer bygninger i nytt/utvidet friluftsmuseum til venstre.

Alternativ 3

Dette alternativet har et bruttoareal på 9 710 m² BTA over terreng og med en gesimshøyde 16 meter over terreng, som i alternativ 2. Utbyggingsreserven er på 5710 m². For uteområdets kulturmiljø skaper alternativ 3 den største barrieren mellom nord og sør i museumsområdet. I dette alternativet vil bebyggelsen bli en massiv vegg, også sett fra sentrum (figur 51). Ingen sikringssoner omkring de fredede kulturminnene blir overskredet, men bygget kommer tett opptil sikringssonen rundt kulturminne1; fangstanlegget. Bygningens høyde vil skape enda mer skygge på området med de fredede kulturminnene på nordsiden enn i alternativ 2. Kulturmiljøets sikringssoner tvinger bebyggelsen til å måtte strekke seg enda lenger øst-vest ut mot kanten av platået. I forhold til kriteriene i Miljødirektoratets påvirkningstabell (hjelpemiddel ved fastsettelse av påvirkning - ikke vist i rapport) ser vi at alternativ 3 medfører følgende påvirkninger:

- Nærvirkning – Ny museumsbygning må legges nærmere sikringssonen for det viktigste kulturminnet: Fangstgropanlegget for villrein: Forringet.
- Nærvirkning - Det skapes barrierer: Noe forringet
- Visuell fjernvirkning - Visuell kontakt fra kulturmiljøet mot omgivelsene vil bli negativt endret: Forringet

Oppsummert vurderer vi reguleringsplanens påvirkning på uteområdene ved Samisk museum i Karasjok /RDM for alternativ 3 til å være **forringet**.

Figur 51: Vurdering av påvirkning – alternativ 3

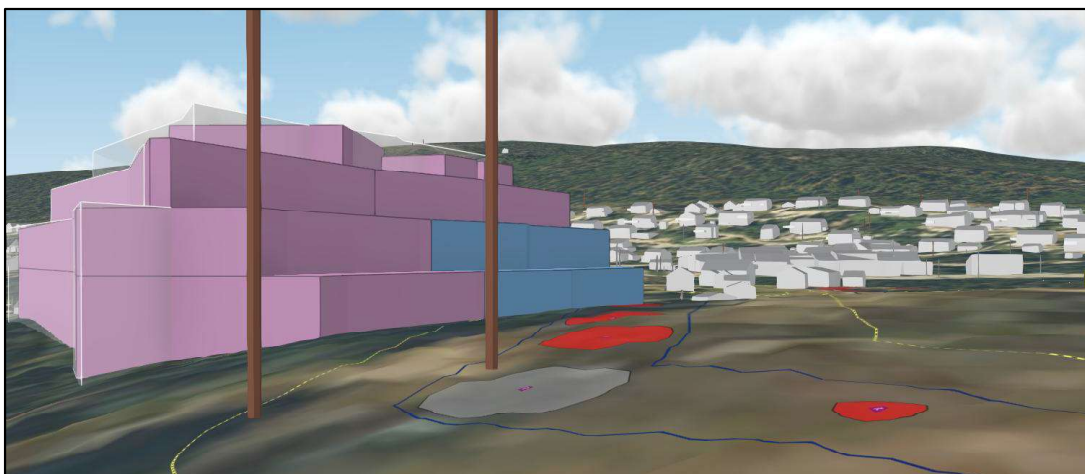
Figur 52: Modellfoto av alternativ 3 sett i fugleperspektiv fra nord. Bruttoareal er på 9 710 m² BTA over terreng med en utbyggingsreserve på 5710 m². Blått viser museumsformål og lilla er utbyggingsreserve.

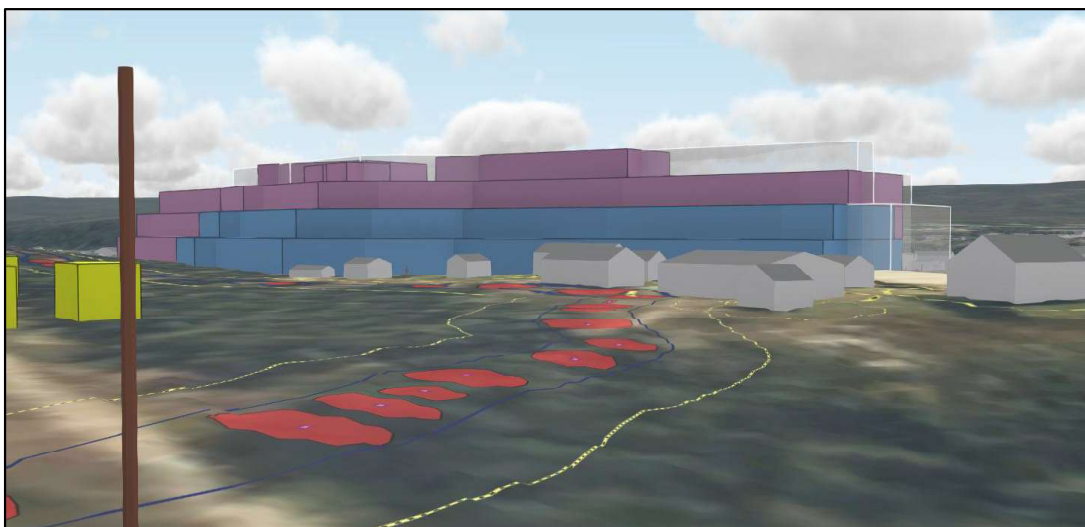
Figur 53: Modellfoto av alternativ 3 sett fra Mari Boine Géaidnu i nordvest mot nytt museumsbygg. Bygninger i dagens friluftsmuseum sees t.v. og bolig (Mari Boine Géaidnu 15) til høyre.

Figur 54: Modellfoto av alternativ 3 sett fra p-plass i Karasjok sentrum. Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserve. (jfr. figur 8 side 12)

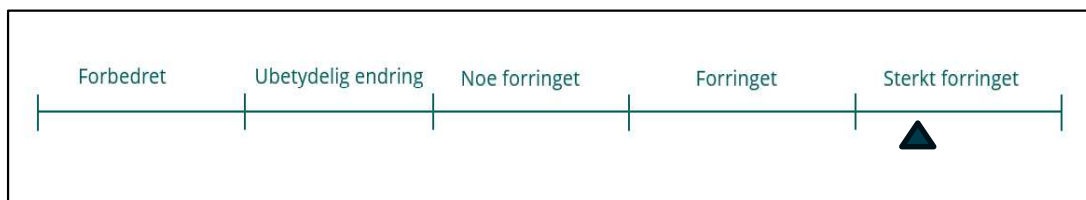
Figur 55: Modellfoto av alternativ 3 sett fra øst. Blått er museumsformål og lilla er utbyggingsreserve. I bakgrunnen til høyre for ny museumsbygning ligger dagens friluftsmuseum. Gul bygning helt til høyre illustrerer utvidelse/evt. nytt område for friluftsmuseet.

Figur 56: Modellfoto av alternativ 3 sett fra nordvest med fangstgropanlegget i forgrunnen og gule klosser som illustrerer bygninger i nytt/utvidet friluftsmuseum til venstre.

4.2 Planforslagets påvirkning på museumsbygget

Museumsbygget er vedtatt revet. Påvirkningsgraden er derfor både negativ og total. Dette betyr altså at de kulturverdiene som er knyttet til bygningen i all hovedsak vil bli borte. Påvirkningsgraden vil derfor bli *sterkt forringet* (figur 56).

Figur 57: Museumsbyggets påvirkningsgrad for temaet kulturmiljø

4.2.1 Avbøtende tiltak vedr. museumsbyggets kulturmiljø.

Bygg og integrerte kunstverk er dokumentert ved befaring, i skriftlige kilder, tegninger og fotos. Ivaretagelse av hele eller deler av museumsbyggets kunstneriske utsmykning og gjenbruke denne i et nytt museumsbygg vil gjøre at en fysisk sett vil kunne bevare disse elementene for ettertiden. Det vises her til kapittel 4.2. ovenfor. Dette vil være kurant for elementer som hovedinngang med dørhåndtak og håndlister i kjellertrapp. For relieff-veggen vil dette være mer krevende og kostbart, men mulig.

En vesentlig bedre løsning for å bevare byggets mest verdifulle kulturmiljø vil være å ikke rive bygningsdelene med den kunstneriske utsmykningen som er knyttet til inngangspartiet og hallen, men i stedet la disse få en sentral plass og funksjon i et nytt museumsbygg.

5. KONSEKVENNS

5.1 Innledning

For de *ikke prissatte konsekvenser* ved arealplaner er det utarbeidet en *konsekvensvifte* som blir benyttet når en skal få fram den samlede konsekvens for ulike utredningstemaer, i dette tilfellet *kulturmiljøet*. Ved å plote inn kulturmiljøets vurderte *verdi* og planens *påvirkning* i denne viften kan en avlese *konsekvensen*. Forklaring til konsekvensviftens farger framgår av figur 57 nedenfor.

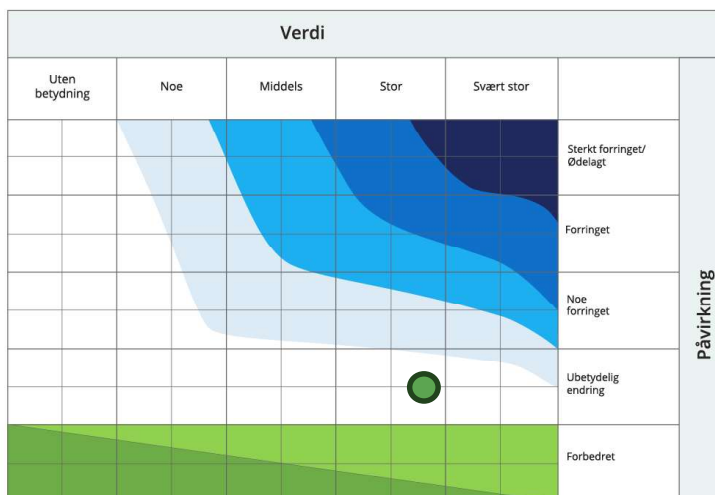
Konsekvensgrad for delområder	Forklaring
Svært stor negativ konsekvens (4 -)	Den mest alvorlige konsekvensgraden som kan oppnås for området. Brukes kun for områder med stor eller svært stor verdi.
Stor negativ konsekvens (3 -)	Stor konsekvens for området iht. konsekvensviften.
Middels negativ konsekvens (2 -)	Middels negativ konsekvens for området iht. konsekvensviften.
Noe negativ konsekvens (1 -)	Noe negativ konsekvens for området iht. konsekvensviften.
Ubetydelig konsekvens (0)	Ingen eller ubetydelig konsekvens for området iht. konsekvensviften.
Noe/middels positiv konsekvens (1/2 +)	Noe/middels positiv konsekvensgrad for området iht. konsekvensviften.
Stor positiv konsekvens (3/4 +)	Stor/svært stor positiv konsekvens for området iht. konsekvensviften. Brukes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

Figur 58: Forklaring på fargene i konsekvensvifta. I Miljødirektoratets veileder foreslås disse fargene benyttet for delområder. Vi har valgt å bruke dem fordi vi i denne KU utreder både uteområdene og dagens museumsbygning.

5.2 Planforslagets konsekvens for uteområdet

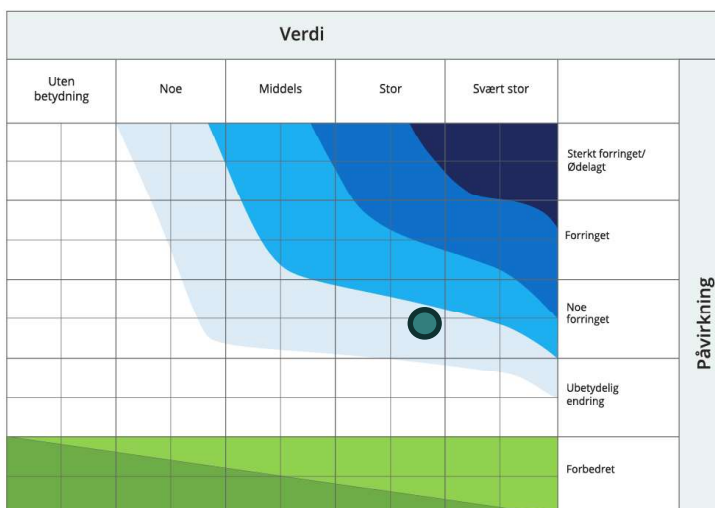
Med utgangspunkt i *verdifastsettelsen* av uteområdenes kulturmiljø ved RDM Karasjok og reguleringsplanens *påvirkning* på kulturmiljøet for de ulike alternativene vil vi ved å plote disse inn i konsekvensviften få fram konsekvensene. Det vises til konsekvensviftene, figur 58-61.

Når verdien av kulturmiljøet er vurdert til stor + og påvirkningen er vurdert til ubetydelig endring vil konsekvens for kulturmiljøet være ubetydelig (0).

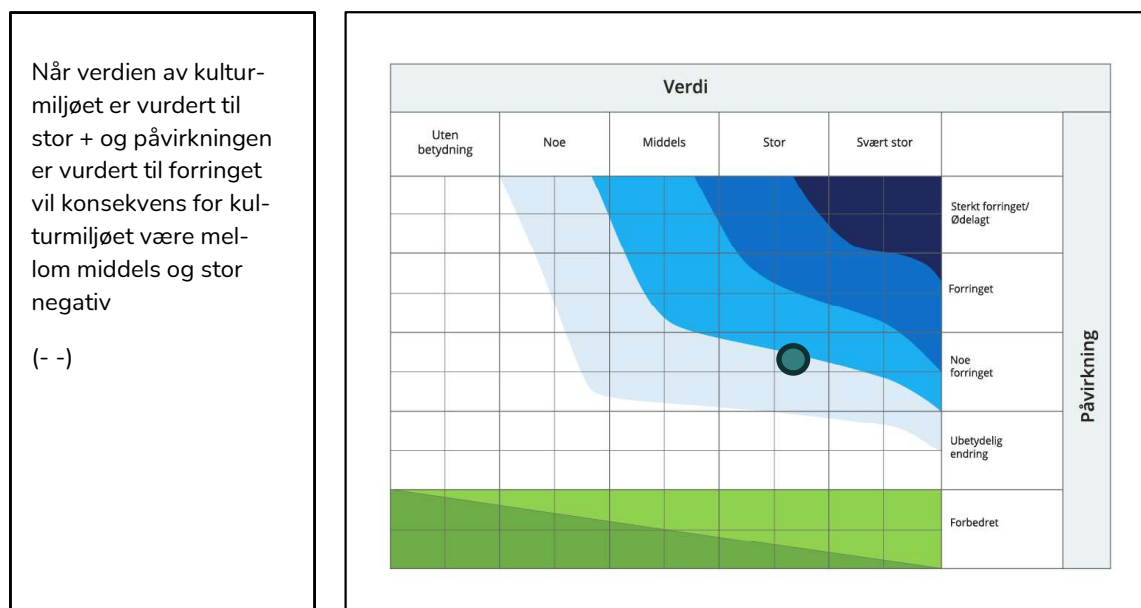

Figur 59: Konsekvensvifte for uteområdets kulturmiljø, alternativ 0

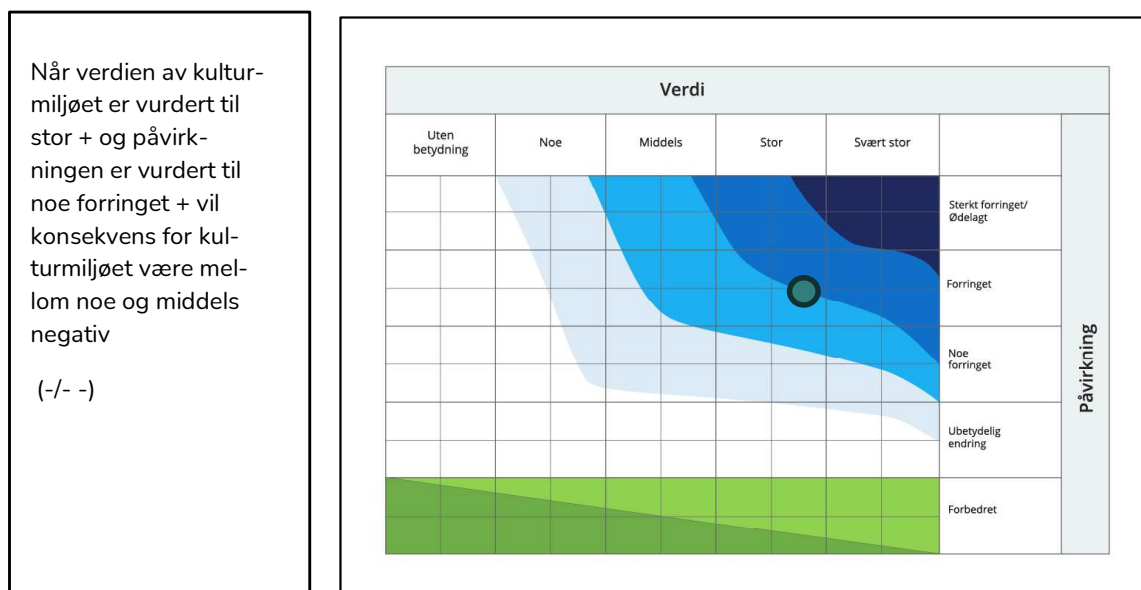
Når verdien av kulturmiljøet er vurdert til stor + og påvirkningen er vurdert til noe forringet vil konsekvens for kulturmiljøet være noe negativ (-)

Figur 60: Konsekvensvifte for uteområdets kulturmiljø, alternativ 1

Figur 61: Konsekvensvifte for uteområdets kulturmiljø, alternativ 2

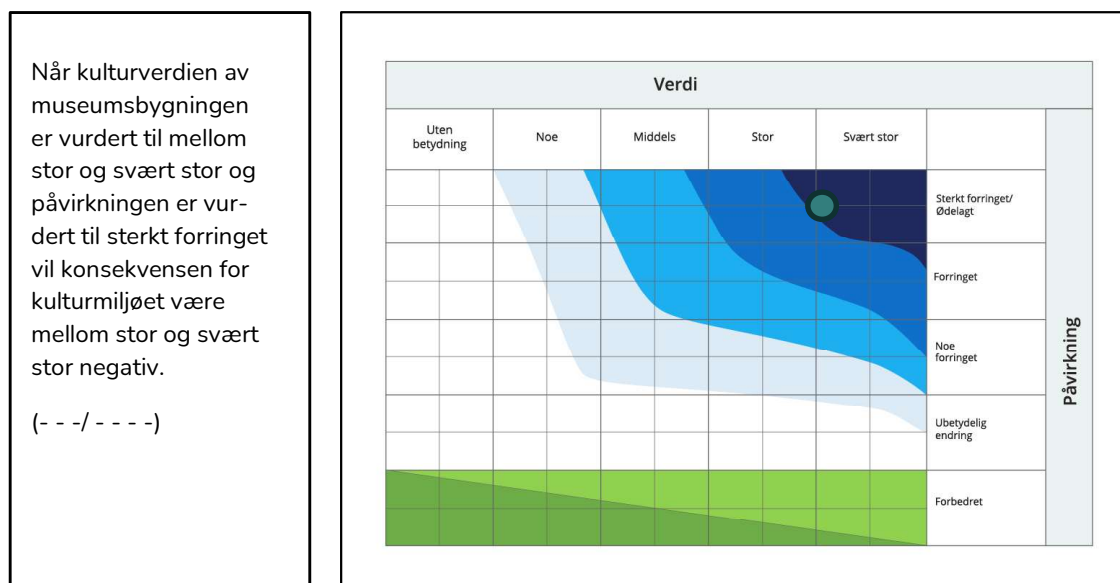
Figur 62: Konsekvensvifte for uteområdets kulturmiljø, alternativ 3

5.3 Planforslagets konsekvens for museumsbygget

5.3.1 Innledning

Med utgangspunkt i *verdifastsettelsen* av museumsbyggets kulturmiljø ved RDM Karasjok og reguleringsplanens *påvirkning* av dette kulturmiljøet vil vi ved å plote disse inn i konsekvensviften få følgende resultat: *For dagens museumsbygg ved Samisk museum i Karasjok/ RDM Karasjok vil konsekvensen av reguleringsplanen være mellom stor negativ og svært stor negativ.*

Det vises til konsekvensviften, figur 62.

Figur 63: Konsekvensvifte for museumsbygningens kulturmiljø

5.3.2 Sammenstilling av konsekvenser for museets uteområde.

Nedenfor er vist en tabell som sammenstiller konsekvensene for kulturmiljøet i museets uteområder for de ulike alternativene for nytt museumsbygg.

Museumsbygningen er allerede vedtatt revet på tross av dens høye kulturverdi. Vi mener derfor at det ikke er relevant å koble sammen tiltakets konsekvens for uteområder og dagens museumsbygg i en samlet konsekvens for temaet kulturmiljø. Vi velger derfor å vise de to deltemaene hver for seg i oppsummeringen.

Deltema	Alt. 0: Nåsituasjonen	Alt 1:	Alt 2:	Alt 3:
Uteområdene	Ubetydelig	Noe negativ	Mellom noe og middels negativ	Mellom middels og stor negativ

Figur 64: Reguleringsplanen for RDM Karasjok; Skjema for samlet vurdering vedr. temaet uteområdets kulturmiljø

Deltema	Alt. 0: Nåsituasjonen	Alt. 1-3: Riving
Museumsbygget	Ubetydelig	Mellom stor og svært stor negativ

Figur 65: Reguleringsplanen for RDM Karasjok; Skjema for vurdering vedr. museumsbygningens kulturmiljø

5.3.3 Usikkerhet ved utredningen

Til en slik utredning vil det alltid knytte seg noe usikkerhet. I dette tilfellet er kunnskapsgrunnlaget godt (kap. 3.2.3-3.2.5) Plankart, planbestemmelser og modeller er også meget detaljerte og gir et godt grunnlag for vurdering av påvirkningene. Vi mener derfor at usikkerheten er liten. I vurderingene av prosjektets påvirkning av kulturmiljøet er de konsekvensreducerende tiltak som er hjemlet i reguleringsplanen tatt inn. De endringer som er gjort etter kommentarer fra Riksantikvaren etter høring er også lagt til grunn.

5.3.4 Indirekte virkninger

I forhold til dette vil vi nevne ett punkt; opplevelsen av nytt museumsbygg sett fra sentrum. Dagens museumsbygg har en meget avdempet profil og fasade sett fra sentrumsområdet (jfr. figur 8 i denne rapporten). Dette skyldes også delvis furuskogen i skråningen mellom museumsområdet og sentrum. Et nybygg vil bli betydelig mer ruvende i landskapet, så det er viktig at byggets fasader, profil, fargebruk m.m. utformes med tanke på opplevelsen av bygget sett fra Karasjok sentrum.

5.3.5 Avbøtende tiltak – museets uteområder

Tiltak i reguleringsplanen

I planarbeidet som er knyttet til reguleringen, er det lagt vekt på at minst mulig av infrastrukturen som er knyttet til transport skal legges til området hvor nytt museumsbygg skal oppføres. Dette gjelder kjøreveger, parkering og lignende uteanlegg. Derfor er kjøring og parkering for både personbiler og buss lagt utenfor det sentrale museumsområdet. Disse funksjonene er foreslått lagt til utmarka ved NRKs vegar og parkering. På den måten får nye vegar og p-plasser som er planlagt for RDM Karasjok en sambruk med dagens vegar og parkering her. I museumsområdet skal det kun opparbeides kjørearealer for tilbringertjeneste/taxi og vareleveranser, tjenestebiler, ansattparkering, sykler, renovasjonsskjøretøyer samt HC-parkering. På denne måten vil en kunne beholde en størst mulig grønn landskapsbuffer mellom museumsbygget med sine vegar/plasser og området med fangstgropene og friluftsmuseet.

En av de viktigste negative påvirkningene på det samlede kulturmiljøet i museets utemiljø er den store bygningskroppen som både visuelt og fysisk sett vil «stenge inne» kulturmiljøet på nordsiden av museumsbygget. Her vil en god og stedstilpasset arkitektonisk utforming av bygningen kunne bidra til at denne virkningen kan dempes. En oppbrutt bygningsform med åpne siktlinjer/ bruk av glass og oppdelt bygningsstruktur vil bl.a. kunne redusere den visuelle barrieren av nybygget. Slike momenter kan evt. legges som premisser for den kommende konkurransen for nytt museumsbygg ved RDM Karasjok.

Tiltak etter høring og offentlig ettersyn gjennomført i 2025

Etter høringsfristen har Riksantikvaren gitt innspill til planen som har gjort at bl.a. følgende er tatt inn eller justert i planbestemmelser og plankart:

- Nybygget er flyttet lenger vekk fra kulturmiljøet nord for bygningen, og har nå en avstand på 20 meter fra sikringssonen
- Bevaring av trær
- Adkomstveg er justert vekk fra sikringssonen
- Bestemmelser vedr. takoppbygg
- Områder for snøopplag er justert
- Bestemmelsesområder vedr. høyder og volumer

Friluftsmuseet

Den største utfordringen med et nytt museumsbygg er at tomteområdet topografisk sett er begrenset, og at et tidsmessig nybygg med nødvendig/ønsket utbyggingsreserve både visuelt og fysisk kan komme i konflikt med kulturmiljøet nord for bygget. Her ligger friluftsmuseet med fangstanlegget for villrein i bakenfor. I friluftsmuseet er det kun bygningene som er fredet. De er flyttet hit fra andre lokaliteter i regionen. Dette betyr også at de kan/bør flyttes på nytt som ledd i å skape mer alburom for nybygget og for å få en bedre total løsning for RDM Karasjok. Dette gjelder også særlig for friluftsmuseet. Det vil få liten mulighet for en videre utvikling der det ligger trengt mellom et nytt stort museumsbygg og det fredede fangstanlegget. Eierstiftelsen arbeider nå aktivt for en flytting av friluftsmuseet, noe som kan løse opp i mye av denne problematikken. En slik flytting kan skje etappevis slik at en allerede før byggefasen for nytt museumsbygg kan skape noe mer alburom for prosjektet.

I planbestemmelsene er det mulig å ta inn en bestemmelse om mulig flytting/justert plassering av enkeltbygninger for å evt. minske konflikt med nytt museumsbygg og tilhørende uteområde.

Vegetasjon

Verdifulle trær i parkeringsområdet skal bevares der dette er mulig. P-plassens geometri og detaljutforming skal utformes slik at de viktigste trærne blir bevart.

I forbindelse med anleggsfasen er det viktig at det settes opp solide anleggsgjerder mellom friluftsmuseet og byggeområdet for nytt museumsbygg. Dette må gjøres for å hindre at markdekke og tre/buskevegetasjonen ikke tar skade under anleggsfasen.

5.3.6 Tiltak for å forbedre

Som forbedrende tiltak er det vurdert / foreslått å anlegge en grøntrabatt mellom kjørevegen og gang/sykkelvegen langs Mari Boines veg inn til museumstomta. Denne bør være så bred at den kan tilplanteres med trevegetasjon. På denne måten vil en dele opp og begrense den uheldige visuelle virkningen av en bred og åpen vegkorridor inn mot museet.

5.3.7 Forslag til planbestemmelser

- Det skal anlegges en 5 meter bred grønn rabatt mellom gang-/sykkelvegen og kjørevegen i Mari Boines veg og mellom gang/sykkelveg og parkering. Denne skal tilplanteres med trær. I reguleringsbestemmelsene kreves det også minst en 20 m bred vegetasjonsskjerm mellom besøksparkering ved NRK Sápmi og friluftsmuseet.
- I parkeringsområdet skal de viktigste og mest verdifulle trærne bevares. Nye trær skal innplanteres i rabatter.
- I anleggsfasen skal hele friluftsmuseets område (bygninger og alle gresskleddede områder) sikres med anleggsgjerder slik at det ikke oppstår skader på bygninger og gras/trevegetasjon.

6. OPPSUMMERING

Det skal bygges en ny og større bygning for Samisk museum/RidduDuottarMuseat i Karasjok. Nåværende bygning skal rives. Dette krever en ny reguleringsplan for museumsområdet. Som del av denne reguleringsplanen skal konsekvensene for flere deltemaer utredes. Denne rapporten er en utredning av konsekvensene for temaet kulturmiljø.

Utredning har valgt å dele denne rapporten i to deltemaer:

- Museets uteområder
- Museumsbygningen

I museets uteområder er det flere registrerte kulturminner. Foruten et registrert område fra andre verdenskrig, og et arran fra etter 1950 som begge nå er frigitt, har vi følgende kulturminner i uteområdene:

1. Et sammenhengende system av fangstgroper for villrein fra samisk steinalder, datert til 2396-2043 f.Kr. (kalibrert). Automatisk fredet
2. Friluftsmuseum med samiske bygninger fra slutten av 1800-tallet. Disse er flyttet hit fra andre lokaliteter i regionen. Bygningene er fredet.
3. NRK Sápmi (Sameradioen). Vedtaksfredet. Området ligger utenfor reguleringsplanen, men har betydning for områdets samlede kulturverdi.

Verdien av kulturmiljøet i museets uteområde er samlet vurdert til *stor +*, påvirkningen er vurdert fra ubetydelig til sterkt forringet. Konsekvensen blir da *fra ubetydelig til betydelig negativ*, avhengig av utbyggingsalternativ for museumsbygningen.

For museumsbygningen er det knyttet både immaterielle og fysiske kulturverdier. De førstnevnte beror først og fremst på at bygget er det første statlig finansierte samiske kulturbygg i Norge, og nå har vært en kultur- og møteplass for det samiske samfunnet i 52 år. I tillegg kommer verdier knyttet til selve bygget og dets kunstneriske utsmykning. Et stort veggrelieff og messingarbeider i dørhåndtak og håndlister i trapp ned til kjeller er blant de mest iøynefallende utsmykningene. Kunstnerisk utsmykning er utført av den samiske kunstneren Iver Jåks.

Kulturverdien av museumsbygningen er samlet vurdert til *meget stor*, mens påvirkningen er vurdert til *sterkt forringet*. Dette siste beror på det faktum at bygningen i sin helhet skal rives. Dette gir en konsekvens som er *mellom stor og svært stor negativ*.

Av konsekvensreduserende (avbøtende) tiltak er det viktigste et forslag om å flytte/omarbeide friluftsmuseet slik at en gir mer rom for nytt museumsbygg og tilhørende utefunksjoner, og derved også reduserer de visuelle og fysiske konfliktene mellom nybygget og kulturmiljøet i uteområdet.

7. KILDER

- Miljødirektoratet: Håndbok ikke-prissatte konsekvenser; maler (M-1941)
- Riksantikvaren: Askeladden – Nasjonalt kulturminneregister
- Riksantikvaren: SEFRAK-registeret
- NIKU rapport 54: Fokus på fangstanlegg i Finnmark. Myrvoll/Holm-Olsen/Thuestad 2011
- Statens kartverk og Riksantikvaren: Kart over fangstanlegg i Finnmark.
- Kultur- og likestillingsdepartementet: Nye lokaler for RiddoDuottarMuseat i Karasjok. Brev/notat til Statsbygg datert 03.07.2023
- Norsk arkeologisk årbok 2015: 8000 år gamle fangstgroper for elg. Jostein Bergstøl, Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo
- Dept. of Archaeology and Ancient History, Andreas Henniuss, Uppsala University, Sweden: Prehistoric Pitfall Hunting in Sweden
- Artikkel om Samiske samlinger i Karasjok. Fra Byggekunst nr. 2 1972
- Kulturminnefaglig vurdering, Riddo Duottar Museat (RDM) i Karasjok, Troms og Finnmark fylkeskommune.
- Fortidsminneforeningens varsel om oppstart av reguleringsplanarbeidet ved Riddo Duottar Museat. Brev av 26.06.2024
- Opprop mot riving av Sámiid Vuorka-Dávvirat – De samiske samlinger, v. Geir Tore Holm, Irene Snarby, Raisa Porsanger og Elina Waage Mikalsen datert 27.06.2024
- Finnmark fylkeskommune. Innspill til oppstart av planarbeid Dok.nr. 24704695-7
- Finnmark fylkeskommune. Uttalelse fra seksjon for kulturarv om utvidelse av planområdet for RiddoDuottarMuseat Dok.nr. 24/00102-6
- Sámediggi. Innspill vedrørende oppstart detaljregulering for nytt museumsbygg Ref.: 24/632-11
- Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Ref.: 2024/4742
- Aina og Åge Bostad. Angående byggingsplaner for RDM. 24.06.2024